eccl'ia appenſā arripiens ipſū iuliānū apoſtatā
impatorē ꝑſecutorē fideliū: qui minatus fuerat
baſilio in reuerſione ſua ex ꝑlio ꝯ pſas: euerſu
rū ciuitatē cū hitatorib⁹ ſuis: vbi pſulabat ipſe
baſilius: vulnerauit ad mortē: vn̄ ⁊ mortuus ē.
Ipſa beata Maria theophilū archidiaconū:
qꝛ iniuſte ſua dignitate priuat⁹ fuerat: ipatiēs
tāte iniurie ꝑ adiutoriū magi diabolo ſe tradi-
derat: inſtrumentū ſuper hoc cōficiēdo: ⁊ ei of-
ferēdo: vt recuperaret dignitatē ⁊ honorē amiſ
ſū: quod ⁊ ſecutū eſt. Sed poſtea penitentiā et
ipſā v̄ginē īuocātē d̄ faucib⁹ diaboli eripuit. Ad
thronū igr̄ gr̄e ei⁹ ⁊ domū gl'ie recurram⁹: vt
īueniam⁹ miſericordiā ī t̄pe opportuno. Amē.

Titulus. xvi. de dono ſciētie
De dono ſciētie q̄d ſit: ⁊ ad q̄d ſe extēdat. c. j.

NOtū fac mihi dn̄e finem
meū: ⁊ numerū dierū quis eſt:
vt ſciā quid deſit mihi pſ. Cū
glorioſus deus ſit finis vltim⁹
hominū: ad quē facti ſūt: qꝛ fe
cit deus rationalē creaturā: vt ſummū bonū in
telligeret: intelligendo amaret: amādo poſſide
ret: poſſidendo frueretur: vt ait magiſter in. ij.
ſenten. di. i. tamen pauci ſūt: qui hoc attendant
pre occupationib⁹ ⁊ vicijs īpediti. Et ideo orā-
dum eſt cū pſal. vt notū faciat hunc finē nobis.
Sed ⁊ numerū dierū noſtrorū quis ē in preſen
ti: qꝛ breuiſſimi ⁊ incerti. Dies enim mei velo-
ciores fuerūt curſore: ait Job nono capitulo:
quod quia nō aduertūt homines ſed quaſi lon
giores ſint ⁊ prolixi tēporis: ideo paruꝫ ſibi va
cāt: ⁊ inde nō ſciūt: nec ſcire cupiūt: quod deſit
eis virtutis ⁊ bonitat: vt aſſequi valeant finem
ſuū. Sed finito cognito per donuꝫ ſcientie pōt
quis ſcire quid ſibi d̄eſit ad bene conſeruandū
ī medio nationis praue et peruerſe. At contra
dicit domin⁹ Iſaie quinto. Propterea popu-
lus meus ductus ē captiuus: qꝛ nō habuit ſciē
tiam: ⁊ dilatauit infernus animā ſuā: ⁊ aperuit
os abſq; vllo termino. Sꝫ ſcias per hoc donū
quomodo te oporteat conuerſari in domo dei:
que eſt eccleſia dei viuentis: ait apoſtolus ī pri-
ma ad thimo. Circa donum ſcientie conſide-
randa ſunt tria.
Primum ſignificatio nominis.
Diffuſio muneris.
Appropriatio beatitudinis. §. I.

Quantū ad primuꝫ ſcilicet q̄d
ſignificet ſcien
tia. Notandū eſt ꝙ nomen ſcientie īportat cer-
titudinē cognitionis ⁊ iudicij per diſcurſū ratō
nis. Unde omnis certitudinalis cognitio ali-
cuius per rōis collationē dicit̄ ſciētia. Ad hoc
aūt ꝙ intellectus humanus ꝑfecte aſſentiat ve
ritati fidei duo req̄rūt̄. Primuꝫ ē: vt ſane ca
piat ea q̄ proponūt̄: ⁊ hoc ptinet ad donum ī-
tellectus. Secundū eſt: vt habeat certū iudiciū
de eis diſcernēdo credenda a non credēdis ⁊ a
genda a vitādis. Et ad hoc ē neceſſariū donuꝫ
ſciētie. Et ſicut ſcientia q̄ ē virt⁹ itellectualis hꝫ
certitudinē de rebus creat̄ ex rōe demonſtrati
ua: ⁊ iō eſt ſecundū hūanū modū: ita ſcia q̄ ē do-
nū ſpūſſancti habet certitudinē de reb⁹ ēreden
dis ⁊ agendis ſupra humanū modū ex ꝑſēt: a
ſpūſſācti. Hec. b. Thomas ī ſcripto ſup tertio
ſenten. di. xxxv. arti. ij. q. i. Sed ad maiorē ho-
rū declarationē ſecundū Rai. in ſūma. Scien
dū eſt: ꝙ certitudo iudicij de aliquo fit duobus
modis. Uno mō ꝑ cām altiſſimā: ⁊ hoc vel ſim
pliciter: ⁊ ſic ſapiēs dicit̄: q̄ nouit altiſſimā cām
ſimpliciter. i. ipſū deū vel ſecundū quid. i. in ali-
quo genere in quātū per illā pōt de alijs iudica
re: ⁊ ſic ē ſapientia q̄ eſt virt⁹ intellectualis. Nā
ſapiens in vnoquoq; genere dicitur: qui nouit
altiſſimā cauſā ī illo genere: per quā pōt de om
nib⁹ illi⁹ generis iudicare. Alio modo certitu
do iudicij fit ꝑ cauſas ſecūdas vel iferiores. Et
talis certitudo dicit̄ ſcientia. Et iō ſapientia in
hoc differt a ſcientia: qꝛ ſapientia ē cognitio re
rū diuinarū. Scientia vero ē cognitio rerum
humanaꝝ. Secundū ē ex diuerſo: vel ex diffe-
rentia medij cognoſcendi aſſumit̄ differētia int̄
ſapientiā ⁊ ſciētiā. verbi gratia. Cū ꝑ res crea
tas cognoſcimus deū: hec cognitio magis per
tinet ad ſcientiā q̄ȝ ad ſapientiā ⁊ ecōuerſo: Cū
de reb⁹ creatis ſecūdū rōes diuinas iudicam⁹:
hoc magis ſpectat ad ſapientiā q̄ȝ ad ſcientiam
ſecundū beatū thomā. 2ª 2ᵉ. q. ix. arti. ij. Ter-
tiū quod ē ꝯſiderandū: eſt ꝙ ſcientia que eſt do
nū ad quattuor ordinat̄ q̄ ſūt nobis neceſſaria
ad ſalutē. ſ. ad ſpeculatiōeꝫ: operatiōeꝫ: cōuerſa
tionē: ⁊ adminiſtrationē: Donū ſcientie ordina
tur ad quattuor. Primo ad ſpeculationē: qꝛ. ſ.
per donū ſcientie ſit pro certo quid fide tenere
debeat: ⁊ diſcernere credenda a non credēdis.
Unde Cyprian⁹ in lib. de lapſis ait. Mādant
aliqua martyres fieri: ſꝫ ſi iuſta ſūt: ſi licita: ſi nō
ꝯ dominū ipm ac dei ſacerdotē. i. prelatū facien
da ſunt. Mandāt ſancti martyres aliqua fieri
Sꝫ ſi ſcripta nō ſunt ī lege dn̄i que mandāt: fa-
ciēda nō ſūt: ante ē vt ſciam⁹ eos illa a dn̄o īpe
traſſe que poſtulāt: ⁊ tunc facere quod mādāt.
Nō. n. ſtatim videri poteſt de diuina maieſtate
conceſſū: quod fuerit humana pollicitatione ꝓ
miſſū. di. l. Si quis. Hinc ⁊ Aug⁹. ī encheridiō
ait. Longe tolerabilius ē in his que a religiōe
ſeiuncta ſunt mentiri q̄ȝ in his ſine quoruꝫ fide
vel noticia deus celi nō pōt falli. xxij. q. ij. ī ipꝛ
Secundo ſcientia ordinatur ad operatiōem
Non enim cognitio rerum quantum ad ſuas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

naturas ꝛ quidditates ptinet ad donū ſciētie ſ꞉
ſola cognitio practica: qua homo ex pſentia ſpi
ritusſancti vt ſupra dictū eſt: quādā certitudinē
concepit de agendis. Unde donū ſcientie ſecū
dario ſe extendit etiā ad operationē: ſecundū ꝙ
per ſcientiā credibiliū ꝛ eorū q̄ ad credibilia cō
ſequunt̄ dirigimur in agendis ſecūdū illud Ja
cobi. iiij. Scienti bonū ꝛ nō facienti peccatū eſt: il
li: vbi gloſa. Sciēs bn̄ facere ꝛ nō faciēs maius
peccatū h꞉: ꝙ̄ ſi neſciret: quāuis ignorantia bo
ni. ſ. neceſſarij ad ſalutē magnū ſit peccatū: cū꞉
ſcriptū ſit. i. ad Cor. Ignorās: ignorabit̄. Uñ
ꝛ. b. Grego. in lib. moral. Qui ea que dei ſūt ſa
piūt: a dño ſapiunt̄ ideſt approbantur ea ope-
rando. Qui ea q̄ dei ſūt neſciūt: a dño neſciunt̄
.i. reprobant̄. Et q̄ ſtultus fuit in culpa: ſapiēs
erit i pena. diſ. xxxviij. Quia eā. Et chriſtus lu
ce. xij. Seruꝰ qui ſcit voluntatē dñi ſui: et non
facit plagis vapulabit multis. Beatꝰ thomas
2ª 2ᵉ. q. ix. arti. iij. ¶ Tertio valet donū ſciētie
ad bonā inter malos conuerſationē. Uñ magi
ſter ſententiarū i littera in tertia di. xxxv. dicit:
ꝙ per donū ſciētie ſcimꝰ cōuerſari i medio na-
tionis praue ꝛ pverſe: et abſtinere a malis. Et
.b. Hiero. ait. Habeto ſimplicitatē colūbe: ꝛ ne
mini machineris dolos: ꝛ aſtutiā ſerpentis: ne
aliorū ſupplanteris iſidijs. Non multū diſtat
a vicio in his. ſ. que ptinēt ad ſalutē: dcipere vł
dcipi poſſe xpianū. xvi. q. i. Si cupis. ¶ Quar
to ſcientia que ē donū valet ad rectā tempora-
liū bonoꝝ admiſtrationē. Unde b. Auguſtinꝰ
dicit: ꝙ actio qua bene vtimur rebꝰ tpalibꝰ ſciē
tie dono attribuit̄. Idē. b. Augꝰ. ad Macedōi
u꞉. Oēs q̄ ſibi gaudere videnť acquiſitis: eiſq꞉
vti neſciūt alienū poſſidere cōuincunt̄: hoc. n.
certe alienū nō eſt: quod iure poſſidet̄: hoc aūt
iure quod iuſte: hoc aūt iuſte quod bn̄. Omne
igit̄ quod male poſſidet̄: alienū ē. Male aute꞉
poſſidet qui male vtitur. xiiij. q. iiij. Quid dicā.
Donū igit̄ ſcientie facit ꝙ bona tpalia licite ac
qſita bene poſſideant̄ p bonū vſū eorū nō abu-
tēdo. Ratio autē huiꝰ: ē qꝛ creature ſūt: ex qbꝰ
hō occaſionaliter a deo auertit̄ ſecundū illud.
Sapien. xiiij. Creature facte ſunt in odiū ꝛ in
muſcipulā pedibꝰ inſipientiū: qua v꞉ de his re
ctū iudiciū nō habēt: qꝛ peccādo p inoꝛdinatu꞉
affectū earū ponūt perfectū bonū in creaturis
vltimū finē in eis cōſtituēdo. S꞉ rectū iudiciū
de creaturis habet̄ per donū ſcientie: ꝙ ſcilicet
ſunt inferioꝛa eo ſine comparatione: ꝛ ideo non
preponenda ei i affectione. Beatꝰ Thomas ſe
cunda ſecunde. q. ix. articulo. iiij. .§. II.

De differentia inter

ſcientiā humanā ꝛ prudentiā: ꝛ ſcientiā put eſt
donū. Si aūt arguat̄ ꝙ pꝑter bonū vſū tēpo-
raliū non ē neceſſariū donū ſciētie: vt nūc dictū
eſt: qꝛ prudētia ꝛ hūane ſciētie videntur ad hoc
ſufficere. Nā cū prudētia ſit recta ratio agibi-
liū ſecūdū philoſophū. vi. ethicorū: ꝛ ſciētie hu
mane multa docēt de hiꝰ bono vſu tempoꝛa iū
vt Tullius lib. de. offic. Reſpondet Raineri
poſt beatū Thomā: ꝙ ſciētia que ē donū i hoc
differt a prudētia: qꝛ prudētia nō certitudinalit̄
ſ꞉ magis eſtimatiue habet iudiciū de agendis.
S꞉ ſciētia q̄ ē donū habet certitudinē iudicij d
agēdis ex pręſētia ſpūſſancti: ꝛ ideo falli nō po
teſt. Beatꝰ Thomas ſup tertia di. xxxv. Uñ
ꝛ ſapiens inquit Sapiētie. ix. Mitte illā ſcili-
cet gratia꞉ tuā de celis ſāctis tuis: ꝛ a ſede ma-
gnitudis tue: vt mecū ſit: ꝛ mecū laboret: et ſciā
quid acceptū ſit apud te. Scit eni illa oīa: ꝛ itel
ligit ꝛ deducet in operibꝰ meis ſobrie. ¶ Quā
tū vero ad ſcientias humanas reſpondet ꝙ n̄
ſufficiūt ad hiꝰ rectā adminiſtrationē tēpoꝛaliū
que ſciētie ex ratione demonſtratiua acqrunt̄.
Sed neceſſariū eſt donū ſciētie. Et hoc trip i-
ci ratione. Tum qꝛ ratio hūana valet ad finem
naturalē: non aūt ad ſupernaturalē: ad quē hō
ē oꝛdinatꝰ. Et ideo vt ad illū dirigat opera ſua
circa tēpoꝛalia: ē neceſſariū donum ſciētie. Tū
qꝛ rationi hūane non ſunt omnia cognita: neq꞉
oīa poſſibilia neceſſaria ad ſalutē: ſicut ſcientia
que eſt donū. Ille ſpiritꝰ veritatis docebit vos
oīa ſcilicet neceſſaria ad ſalutē. Ioā. xiiij. Bea-
tus auguſtinus. Conſtat nos ſine ſpiritu ſan-
cto mandata eiꝰ iplere non poſſe. Tum quia i
ſciētijs humanis poteſt eſſe peccatū nō p ſe: qa
nulla ſcientia in quantū ſcientia de ſe eſt mala:
ſicut ſcire in quantum ſcire nunquam ē malum
alias ſcientia maloꝛū non eſſet in deo: quod eſt
abſurdū dicere: ſed per accidēs in ſcientijs hu-
manis contingit eſſe peccatum: vel in ſciendo:
vel in adiſcendo: vel conſiderādo: ꝛ hoc vel ex
parte cognoſcētis vel ex pte cognoſcibilis rei:
ꝛ ſic intelligēdū ē quod ait beatꝰ auguſtinꝰ. In
vna eadē q꞉ re ꝛ neſcienti ſciēs: ꝛ erranti non er
rans recta rōe pponit̄. In diuerſis autem rebꝰ
cū vnus vtilioꝛa: alius minꝰ vtilia vel ēt noxia
qs nō in eis ea q̄ ille ſcit ei pferat neſciētē. Sūt
.n. qdā q̄ meliꝰ ē neſcir̄ ꝙ̄ ſcire. di. xxxviij. Quā
uis. vbi dicit glo. ꝙ quāuis oīs ſcientia in ſe ſit
bona: tamē aliqua alicui ē mala occaſionaliter
ſcilicet propter abuſum. Et ex parte quide꞉ co
gnoſcentis alicui eſt aliqua ſciētia hūana mala
dupliciter. Uno mō pꝑter occupationē dum
ſcilicet propter occupationē in ſtudio alicuius
ſcientie ipeditur ab executione alicuius officij
ad quod tenet̄. Sicut ſi iudex pꝑ ſtudiū aſtro
logie non intenderet cauſis expediēdis: vel nō
eſſet diligēs ad legendum i materia illa vt opoꝛ
tet: vel ſacerdos curatus propter ſtudiū rheto
rice vel philoſophie deſiſteret a cōfeſſionibꝰ au
diendis: quādo ad hoc tenetur: vel nō vacaret

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓpter aliud ſtudium materie: que pertinet ad
caſus conſcientie. Et ſic. b. Hiero. reprehendit
ſacerdotes qui omiſſis ſtudijs ſcripturarū: ni-
mis vacant ſtudio gentiliū͛ di. xxxvij. Sacer-
dotes ⁊ c. ſequēti. Scḋo ꝓpter delectationē ali
cuius ſciētie ex qua aliq̄s venit in cōtemptū ſa
crarū ſcripturarū: quas reuereri oportet ſicut
legimus de. b. Hiero. qui ꝓpter nimiā delecta-
tionem ī ornatu eloquētie Ciceronis ꝓpheta-
rū cū legebat ſermo ei horrebat incultus: eum
fuiſſe in īfirmitate conſtitutū: acriter redargu-
tū: ⁊ Ciceroni anū vocatū nō chriſtianū: ⁊ gra-
uiter ꝓpter hoc a dn̄o flagellatū: vt di. xxxvij.
legim⁹. ¶ Secūdo ſciētia aliqua ē alicui noxia
ex parte cognoſcibilis: Et hoc tripliciter. Pri
mo q̄r ſcibile eſt inclinās ad culpam: vt ſcientia
necromantie ⁊ aſtrologie: in quantū. ſ. per iu-
diciū aſtroꝝ vult quis iudicare de actibus hūa
nis tanquā neceſſitate procedentib⁹ ad bonū
vel malū. Et de huiuſmōi dicit. b. Ambro. ꝙ a-
ſtronomia ⁊ aſtrologia ⁊ huiuſmōi deſpecta ſt:
q̄r nihil valēt ad ſalutē ſed mittūt in errorē. Et
q̄ his ſtudent curā anime non habēt di. xxxvij.
. §. hinc ēt. Et de poetica dicit. Iſidorus in lib.
de ſūmo bono ⁊. di. xxxvij. Ideo prohibet̄ chri
ſtianus figmenta legere poetarū: q̄r ꝑ oblecta
menta fabularū nimiū excitant̄ mentes ad in
centiua libidinū. ¶ Secūdo quādo ſcibile nul
lam h̄z efficaciā vtilitatis alicuius: vt ars no-
taria: ad quā addiſcendā fiunt multe obſeruan-
tie illicite ⁊ nō realiter ſed fantaſtice acquiritur
opere demonū ¶ Tertio quando ſcibile exce
dit cognoſcētis potētiā. Vn̄ dicit Eccl. iij. Al
tiora te ne q̄ſieris et fortiora te ne ſcrutat⁹ fue-
ris. Altiora vocat ad q̄ non ſufficit ratio nālis
et tamē rōe naturali vult talia q̄rere: vt myſte-
riū trinitatis: incarnationis ſacramenti eucha
riſtie ⁊ huiuſmodi: cōtra quos dicitur prouer-
bio. xxv. Qui ſcrutator eſt maieſtať opprime-
tur a gloria. Eſt ergo neceſſaria ſcientia que ē
donum que dirigit circa huiuſmodi ad ſciendū
que congruunt ſaluti. §. IIII.

Secūdū principale con
ſide
randum eſt circa ſcientie donū diffuſio mune-
ris. i. in quib⁹ donū ſcientie h̄z eſſe. Pro cuius
declaratiōe ſciendū: ꝙ hi⁹ donū ordinat̄ ad duo
Primo ad diſcretionē ſeu diſcernendū de cre-
dendis ⁊ agendis. Nā ꝑ ſcientie donū hō hn̄s
ſcit certitudinaliter quid credere: q̄d agere de-
beat circa neceſſaria ad ſalutē ⁊ diſcernere cre-
denda a nō credēdis: ⁊ agenda a nō agēdis. Et
hec ſcientia ē in oīb⁹ habentib⁹ gratiā gratum
facientē. Omnes enī tales ex infuſione gratie
habēt rectū iudiciū circa credenda ⁊ agēda: ita
ꝙ in nullo deuiant a rectitudīe iuſticie: ⁊ ꝓpter
hoc dicitur ſcientiā ſanctorū habere. Unde di-
citur Sapiētie. x. Iuſtū deduxit dn̄s per vias
rectas: ⁊ oſtendit illi regnū dei: dedit illi ſciētiā
ſanctorū ideſt ſcientiā talē qualē decet ſanctos
habere: ideſt in nullo a rectitudine iuſticie decli
nare: vel ſcientia dicitur ſctorū qua ſancti eli-
gunt tēporaliter cruciari: ⁊ in eternū gloriari.
¶ Secūdo ſciētia ordinat̄ vel ad manifeſtatio
nē vel ad eruditionē vel ad defenſionē fidei. Et
hec ſciētia ꝑtinet ad grām grat̄ datā q̄ magis
datur ad vtilitatē aliorū q̄ſ ſui: de qua dicit apl̄s
primo Cor. xij. Unicuiq̄ dat̄ manifeſtatio ſpi
ritus ad vtilitatē ſcilicet aliorū. Et ſequit̄. Alij
dat̄ ſermo ſapiētie: alij ſermo ſciētie ⁊c. Et hec
ſcientia non ē illa que dr̄ donū ſpūſſancti vnū
ex ſeptē. Nec ē in omnibus habentibus grām
gratū facientē: ſ; in q̄buſdam ⁊ nō ſolū in bonis
ſed ⁊ malis pōt eſſe cōmunis. Unde. b. Aug⁹.
in lib. xiij. de ciuitate dei dicit ꝙ de hac ſcientia
non pollent plurimi: quāuis polleant fide: ⁊ ſb
dit. Aliud eſt ſcire quid credere debeat: aliud ē
ſcire quēadmodū hoc ipſū pijs opituletur: ⁊ cō
tra impios fides defēdat̄. Eſt ergo iſta ī ꝑdica-
toribus ⁊ doctoribus ⁊ alijs nōnullis in quātū
ſcilicet per acquiſitionē ſolū ⁊ ſtudiū humanū
in ſciētijs etiā theologia talia didicerunt: vt ra-
tiōe humana poſſint alios docere de credēdis
⁊ agendis: ⁊ contra impugnantes defendere.
Sed in quantū ſine ſtudio humano ex inſpira
tione ſpūſſancti iſta habent ſicut apl̄i ⁊ etiā ſan
cti doctores eccleſie: quib⁹ vltra humanas ſciē
tias acquiſitas addita fuit ⁊ iſta ſcientia gratia
gratis data a ſpūſſancto. Declaratur hoc exē-
plo de ſenſibus corporis. Sicut enī ſenſus cor
poris: qui eſt ad eſſe vt tactus eſt ī oībus mem-
bris: ſenſus autē qui ſunt ad bene eſſe ſūt in cor
de tantum ꝑ quod alia membra regunt̄: ita etiā
eſt de donis gratuitis: que dantur in eccleſia. ¶
Quedam enī ſunt de neceſſitate ſalutis: ⁊ hec
oportet ꝙ dentur oībus membris chriſti: ⁊ hi⁹
ſunt que pertinent ad grām gratū facientē: vt
ſunt virtutes ⁊ dona. Quedā ſūt que ſunt ad
bene eſſe: ſicut gratie gratis date: vt operatio
miraculorū: prophetia: genera linguarū ⁊ hi⁹.
Et hec non dantur oībus membris chriſti: ſed
illis tantū quibus expedit ad edificatiōē fidei.
Unde ſicut facere miracula ⁊ prophetare nō ē
de neceſſitate ſalutis ſeu fidei: ſ; de perfectione
dei. Sic ⁊ ſermo ſcientie ⁊ alie gratie gratis da
te de q̄b⁹ loq̄tur appoſtol⁹ ꝑmo Corin. xij. Hec
Thomas in ſcripto ſup. iij. ſententiaꝝ di. xxxv.
articulo. iij. Ad hoc facit optime quod ait Be
da ſuper Ioā. ⁊ habetur de peniten di. ij. Que
rendū. Ubi ait. Notandū ꝙ in ſanctis homini
bus quādiu mortale corpus geſtāt: partim ma
net ſpirit⁹ ſemꝑ: ꝑtim rediturus recedit. Ma-
net apud eos: vt bonis inſiſtant actibus: volū
tariam paupertatē diligāt: manſuetudinem cō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſequantur: ꝓ eterno deſiderio lugeāt ⁊ hi⁹: ce
teriſq; fructibus ſpirit⁹ inſiſtant. Recedat ad
tempus: vt non ſemp facultatē infirmos ſanan
di: mortuos ſuſcitādi: vel prophetādi facultatē
habeāt. Manet ſemp: vt poſſint habere virtu
tes: quibus mirabiliter viuant. Venit ad tem
pus: vt etiā alijs ꝑ miraculoꝝ ſigna quales ſint
intus effulgeāt. Melius ad propoſitū facit qḋ
ait. b. Augu. i. q. i. dicens. Multe operationes
ſunt ſpūſſancti: quas cū idem apoſtolus quodā
loco cōnumeraſſet. ſ. pmo Corin. xij. concluſit.
Hec omnia operat̄ vn⁹ ⁊ idē ſpiritus: diuidēs
ſingulis prout vult. Aliud ergo ē ſacramentū
qḋ habere etiā Simon magus potuit. Aliud
ꝓphetia: quod ⁊ i malis hominib⁹ fieri ſolet: vt
in Saul. Aliud operatio eiuſdē ſpūs: quā niſi
boni habere nō poſſunt. i. charitas que nō ē niſi
cū grā gratū faciēte ⁊ donis ſpūſſācti. Nec cha
ritas ꝓpꝛiū donū ē catholice vnitat ⁊ pacis: nec
ei⁹ donū i oīb⁹: q2 nec eius ſunt oēs. .§. IIII.

Tertiū principale qḋ coſiderat̄ur

circa donū ſciētie ē appropriatio beatitudinis.
Nā ſcientie que ē donū ſpiritus appropꝛiat̄ et
conuenit tertia beatitudo: que ē luctus. Mat.
.v. Beati q̄ lugent: qm̄ ipſi cōſolabunt̄. Ubi tā
gunt̄ duo conuenientia dono ſcientie. Primo
appropꝛiat̄ ſcientie luctus pro merito: dum di
citur. Beati q̄ lugent. ſ. de preteritis erratibus
vbi gloſa interlinearis ait. Hi ſcientie illuſtran
tur: vt ſciant quibus malis inuoluant̄. Et eccle
ſiaſtes .i. Qui addidit ſcientiā: addit ⁊ dolorē.
Secundo appropꝛiat̄ cōſolatio ſcientie ꝓ pre
mio: cū ſubdit̄: qm̄ ipſi conſolabunt̄. Et hoc in
preſenti: dū homo per rectū iudiciū ſciētie crea
turas in bonū diuinū ordinat: ⁊ in futuro talis
conſolatio ꝑficiet̄. Vn̄. b. Augu. i ſermone dn̄i
in monte ait. Scientia cōuenit lugentib⁹: q̄ di
dicerunt quibus malis coniuncti ſūt: que q̄i bo
na mali appetierunt. Beatus Thomas 2ª 2ᵉ.
.q. ix. articulo. iij. Et q2 ſciētia ſecularis ſeu hu
mana conuenit i nomine cū ſcientia que eſt do
nū. quamuis realiter differat: cū ſcientia huma
na ſit cōmunis bonis ⁊ malis: ſed donū ſcientie
nō niſi i bonis gratiā gratū facientē poſſidenti
bus habeat̄. Ideo breuiter aliqua in cōmenda
tionē earū in ſe: ⁊ quantū ad bonū vſum earū di
cetur: ⁊ exinde in deteſtationē abuſus earū. Et
ꝙ ſtudium earum ſit licitū patet ex hoc: quia vt
dicit. b. Augu. A ſtudio ꝑcipiende veritat̄ nul
lus ꝓhibetur. viij. q. i. Qui epiſcopatū. qḋ itelli
gendū eſt: dummodo debit⁹ modus: ⁊ honeſt⁹
finis intēdant̄. Nā vt ait. b. Bernar. Sunt q̄
ſcire volūt: vt ſciant̄: ⁊ vanitas ē ſcilicet ſupbie:
vt in philoſophis ⁊ gentilib⁹. Sunt q̄ ſcire vo
lunt: vt ſciāt: ⁊ curioſitas eſt. Non eni ut ait. b.
Augu. in cognitione creaturarū figendus eſt
gradus: ſed ad imortalia ⁊ ſemp manſura ani
mus dirigendus. Sunt q̄ ſcire volunt: ⁊ lucrē
tur: ⁊ cupiditas eſt: vt in medicis ⁊ iuriſtis ⁊ re
ctoribus qui ꝑ fas ⁊ nefas ea ſcientia vtunt̄: ſe
cus ſi debite. Sūt q̄ ſcire volunt: vt ſe edificēt:
vel ꝑ ſe alij edificent̄: ⁊ charitas ē. In pmis tri
bus cōiter verificat̄ qḋ ait apl̄s: ſcientia inflat
In vltimis quod ſubdit: charitas edificat. ſ. ad
meritū. Modus debitus eſt vt nō nimis inhe
reat: vel vtiliores cōtemnat: vel ꝑ hoc ſibi neceſ
ſaria ſciri omittat. His ſeruat̄ ꝙ liceat his va
care oſtendit hiero. ſup epiſtolam ad Titum.
Siquis grammaticā artē nouit: vel dialeticā.
vt recte loquendi rationē habeat ⁊ int̄ ver a fal
ſaq; diiudicet nō iprobamus. Geometria arith
metrica: ⁊ muſica habent in ſua ſcientia verita
tātem. Et paulo poſt grāmaticoꝝ doctrina po
teſt proficere ad vitā: dū fuerit i meliores vſus
aſſumpta di. xxxvij. Idē hiero. d. c. Qui de mē
ſa ⁊ vino regis nolūt comedere ne polluantur:
vtiq; ſi ſapientiā atq; doctrinā babyloniorū ſci
rent eſſe peccatū: nunquā acquieſcerēt diſcere
quod nō licebat: diſcūt autē: non vt ſequantur:
ſed vt iudicent atq; cōuincāt. Quomō ſi q̄s vo
lens ſcribere cōtra mathematicos iperitus ma
theſeos riſui pateat: ⁊ aduerſus philoſophos
diſputās ignoret dogmata philoſophorū. Et
loq̄tur hic. b. Hiero. de adoleſcentibus hebreo
rū tranſlatis in captiuitate i babyloniā. ſ. danie
le: anania: azaria: ⁊ miſaele. Hinc et Beda ſup
lib. regū. di. c. ait. Turbat acumē legentiū: ⁊ de
ficere cogit: qui eos a legendis ſecularib⁹ libris
exiſtimat prohibēdos. In quib⁹ ſi qua vtilia ſt:
quaſi ſua ſumere licet. Alioquin nec ipſe magi
ſter gentiū. ſ. paulus aliquos verſus poetaꝝ in
ſuis ſcriptis allegaret. Et vt ait Gratianus. d.
.c. ꝙ precepit domin⁹ filijs, iſrael: vt ſpoliarent
egyptū auro ⁊ argento moraliter inſtruēs: vt
ſi aurū ſapientie ſiue aurū eloquētie apud poe
tas inuenerimus in vſū ſaluriferū eruditionis
vertamus. In leuitico quoq; primitias mellis
ideſt dulcedinē humane eloquentie domino iu
bemur offerre. Ex quib⁹ patet ꝙ de ſe malum
non eſt vacare ſcientijs ſecularib⁹. .§. V.

Quod autem non ſolū

liceat: ſed etiā debeat q̄libet fidelis in ſciētijs ſe
cularib⁹ ſtudere probat dn̄s Joānes domini
ci in libello q̄ intitulat̄ lucula: arguendo tamē n̄
aſſerendo ſic. Quilibet catholicus deū debet
imitari quantū pōt. Sed de⁹ nō ſolum habet
omnē veritatē: ſ; ē oīs veritas. Igitur cuilibet
catholico ſtudere cōuenit omni veritati quātū
pōt. Sz in ſecularib⁹ ſciētijs ſunt multe verita
tes: ergo debet chriſtian⁹ ſciētias ſeculares ac
quirere. In hac autē argumentatione ſūt quat
tuor propoſitiones: q̄ probari poſſunt de facili

Capitulum .I.

.ſ.ꝙ deū debet imitari quilibet quantū pōt:ꝛ ꝙ
de⁹ habet omnē veritatē:ꝛ ꝙ de⁹ eſt omnis ve-
ritas:ꝛ ꝙ ſcientie ſeculares continēt multas ve
ritates. Prima propoſitio.ſ.ꝙ debet homo de
um imitari:deducit̄ tripliciter. Ex natura.ra-
tione:ꝛ ſcriptura. Ex natura quidē quantū ad
primū dictū eſt i ſecundo de aīa:ꝙ vnumquod-
qȝ ens imitatur altiſſimū:hoc nō ſolum clamat
ſuis cupiditatib⁹ hō ad diuinā imaginē fact⁹:ſꝫ
ēt ipa muta ꝛ q̄ ſenſu carent naturali locutiōe
clare teſtant̄. Cur ignis ſurſuz:graueqȝ quod-
libet tēdit deorſū. Flumina pariter petūt patrē
neptunū ideſt mare:terra centrū:niſi qꝛ cuncta
deſiderant eſſe ꝛ cōſeruari in eo:in q̄ quieſcunt
.ſ.in locis ſibi congruis. Eſſe aūt in deo eſt ab-
ſolutū et p ſe eſſe:a quo omne aliud eſſe nō ſolū
dependet:ſꝫ conſeruat̄ i eſſe qualecūqȝ ſit illud.
Huic aūt nature ratio mirifice fauet. Nihil.n.
ſe pōt odiſſe dicēte ſcriptura. Nemo iquit apo-
ſtolus de homine vnquā carnē ſuā odio hꝫ:ſed
nutrit ꝛ fouet eā. Nihilqȝ pōt ſe nō amare. Dif-
fert aūt amor liber a naturali:qm̄ ille partiale:
hoc optimū vult bonū amato:cū nihil aliud ſit
amare aliq̄d q̄ʒ deſiderare vel velle bonū eidez.
Hinc reor factū:ꝙ de⁹ imenſus cui loquitur ſa
piens dicēs ſapientie.xi. Diligis oīa:ꝛ nihil o-
diſti eorū que feciſti:ceteris a ſe vult partialia
bona nō parū diſtincte:ſibi vero ſūmum ꝛ opti
mū:qꝛ libere illa:ſe ipm vero naturaliter amat.
Omnis ergo natura ſe nālīter amās quod eſt
cunctis cōmune:deuz ſibi procurat p modulo
ſue capacitatis inſerte:vn̄ iā omne forū procla
mat illud morale. Bonū ē quod oīa appetunt.
Homo igit̄ q̄ ſolus int̄ corporea ē ad ſimilitudi
nē dei:eiuſqȝ glorie mirabiliter capax:ipſūqȝ aſ-
ſequi debet pre vniuerſis creaturis:ipm cona-
ri debet imitari niſibus totꝪ:quē de⁹ aſſūpſit:vt
ñ ignoraret ſe futurū deū eſſe poſſibilē pticipa-
tione ineffabili quadā. Id ipm clamat verita-
tis ſcriptura dicēs. Eſtote vos pfecti:ſicut pa-
ter veſter celeſtis perfect⁹ ē. Mat.v. Quodqȝ
conſumarēt i vnū cū deo mēbra chriſti capitis
electa p eū:idē chriſtus genitorē orauit. Ioan.
.xvij.quando venit ei⁹ hora:vt trāſiret ex hoc
mūdo ad patrē.ad idē hortat̄ apl̄s ad ephe.di-
cēs. Imitatores dī eſtote vt filij chariſſimi. Si
cut eni bonū pficit affectū ꝛ voluntatē ſi ē verū
bonū:ita ꝛ verū pficit intellectū. Et iō ſicut imi-
tamur deū in bonitate virtutum pfectione:ita
imitari debemus i veritatis cognitiōe pportio
nata:nobiſqȝ reperitur i ſciētijs hūanis. Vn̄
idē apl̄s ad ephēſios ait. Fruct⁹ lucis.i. gratie
radioſe qua deū imitamur ē i omni bonitate:iu
ſticia ꝛ veritate:vt ſicut iuſticia q̄ ē oīs virtus ꝛ
pficit voluntatē:ita ꝛ veritas pficiat itellectū:ꝛ
ſic habetur oīs bonitas.ſ.voluntatꝪ ꝛ itellectus.
Alie tres propoſitiones facile declarant̄:nā ſe

cunda.ſ.ꝙ deus habet in ſe omnē ſcientiā ꝛ veri
tatē ē ſatis nota apud oēs tam philoſophos q̄ʒ
theologos antiquos ꝛ modernos:ita vt ſtulti
cenſeant̄ a pſ.qui dicūt. Non videbit dn̄s:nec
intelliget de⁹ iacob:ait eni. Intelligite iſipien
tes in ppl̄o:ꝛ ſtulti aliqn̄ ſapite. Qui plantauit
aurē nō audiet ꝛc̄. Et ſeq̄tur:q̄ docet hominem
ſciētiā:dn̄s ſcit cogitationes hominū:qm̄ vane
ſūt.i.falſe:cū.ſ.cogitant deū neſcire omnē veri-
tatē. Eſt eni de⁹ omniū de hoc loquētiū teſtimo
nio quedā mens ꝛ itellect⁹ infinitus:vbiqȝ pn̄s
omniū poſſibiliū ratio ſūma:nihil ignorās:ſed
oīa vnico actu vidēs. Hic ē apud platonē mēs
maxima plena rerū ideis. Apud Ciceronez et
maronē aīa mūdi:tota pn̄s vbiqȝ. Hoc itellexit
philoſophus clemēs dicēs. Nobiliora i entib⁹
ſūt min⁹ nobiliū exēplaria. Ad id refert̄ ſene-
ce dictū epl̄a.xl.vbi ait.prope ē deus:tecū ē:in-
tus ē. Ita dico lucilli. Sacer intra nos ſpūs ſe
det:maloꝝ bonoꝝqȝ nr̄oꝝ obſuatō ꝛ cuſtoſ.hic
put a nobis tractat⁹ ē:ita nos ipe tractat:hui⁹
ſapiētia ſcd̄m dionyſiū ariopagitā in li.de diui.
.no.ſe ipſā cognoſcēs cognoſcit oīa:ꝛ materia-
lia imaterialit̄:ꝛ idiuiſibiliter diuiſibilia:ꝛ vniti
ue multa:hic iuxta Paulum ariopagite magi
ſtrū. Oīa nuda ꝛ aperta ſt̄ oculis ei⁹ ad hebre.
.iiij. Sūt.n.oculi dn̄i lucidiores ſole q̄ i oī loco
ɔtēplāt bonos ꝛ malos teſte veteri ſapiēte ꝛ.b.
Ambro.ſup epl̄am ad col.ait. Oīs ratio ſupne
ſciētie vel terrene creature i eo ē:q̄ eſt earū ꝛ au
ctor:quē q̄ inuenit:nihil vltra q̄rat:qꝛ hic ē pfec
ta dei virt⁹ ꝛ ſapiētia:quicq̄d alibi q̄rit̄:hic pfec
te inuenit̄.di.xxxv.ꝟ.hinc ēt. Tertia ppoſi-
tio ſuperius poſita.ſ.ꝙ de⁹ ſit oīs veritas:claſ
ppaucis deducit̄. De⁹ eni ē ſimpliciter ſimplex
ſimplicitate pfecta:vt pbat.b. Thomas i pria
pte. Nullā.n.cōmixtionē:nullā mutationē:nul
lā cōpoſitionē:nullūue accidens q̄modolibet i
ſe admittit. Sꝫ vt dicit boetius. Accidēs i deo
trāſit in ſubſtātiā:vt ſciētia q̄ i creatura eſt acci
dēs:i deo ē ſbā ſua. Ipe igit̄ ē eſſētialiter ꝛ vni
ce q̄cquid hꝫ:q̄nimo vt ppri⁹ dicat̄. Nihil hꝫ:ſꝫ
ē q̄ libet qd̄ a q̄cūqȝ creatura bonū ꝛ bn̄ haberi
pōt. Hāc veritatē non tacuit moyſi ſuo dei. cui
ait de ſe loquēs:oſtēdā tibi omne bonū. Exodi
Cū q̄ cōmuni mō loquēdi dicat̄ habere omnez
veritatē plene:reſtat ꝙ ipe ſit oīs veritas:pre-
terea ſi dei intellect⁹ cuius act⁹ cognoſcēdi pa
riterqȝ ſit multa vel cūcta cognoſcēs:ꝛ nullate
nus a potētia ſit diſtinct⁹:nōne fatebit̄ quiſqȝ ra
tiōe victus:ipm intellectū eſſe veritatē quā no
uit:cū illa nō ſit aliud ab actu itellect⁹ veritatez
videntis. Erit igit̄ ſicut methaphyſicus pbat
cuiuſlibet rei vnū principiū:velut mēſura oīuz
particulariū rerū ſpeciei illius cui⁹ pticipatiōe
omne eſſe eius eſt tale:tantū ve:atqȝ hoc aliq̄d.
Sic oīa flumina vnū repetūt mare:vn̄ fluunt

occultē meatib⁹ ſuis: vt dī. Ecclaſtes p͞rio. Omnes radij licet p orbē diuiſi inſima tenentes ſimul ⁊ ſūma vnius ſolis ſūt proles: ⁊ nutriunť ab illo: quos ꝗ reſpici vetat prohibꝫ ſimiliter vt ſolē videri. Neceſſe ē igiť veritatē amātes ſimpliciter cōfiteri qualibet veritatē radiū fore ab eēntia diuina fluentē: i qua vel p quā ſicut ꝓpriā lucē ipa vſ eſſētia: xp̄s qꝫ ait Jo. xiiij. Ego ſū via veritas: ⁊ vita. Uia exēplo qua eundū ē imitatione: ne erreť: veritas verbo: cui inherēdū eſt firma aſſertiōe: ne mēs obtenebreť. Uita i premio: i ꝗ quieſcendū vt cōſoleť. Et cyprian⁹ ait. Cōſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris: propter qđ relicto errore ſeqm̄ur veritatē: ſciētes qꝛ apud eſdrā veritas valet ⁊ inualeſcit ⁊ viuit: ⁊ obtinet i ſecula ſeculoꝝ. di. viij. Cōſuetudo. Hiſtoria hētur. ij. Eſdre. iij. vbi ꝓbatū eſt veritatē oib⁹ fortiorē: ⁊ hec veritas deus ē. ¶ Quarta ꝓpoſitio ſe ingerit demōſtrāda. ſ. ꝙ grāmaticā ⁊ alie ſcie ſeculares hñt in ſe: ⁊ docēt plurimas veritates. Unū ⁊ ſupra dictū ē p. b. Hierony. ꝙ arithmetrica ⁊ geometria ⁊ muſica habēt i ſua ſcia veritatē ꝑpť qđ ⁊ clemēs dicit. Cū ex diuinis ſcripturis itegrā ⁊ firmā gliam̄ ſuſceperit veritas abſurdū nō erit: ſi ēt aliqđ ex eruditiōe cōi acē t liberalib⁹ ſtudijs ꝗ forte i pueritia attigerit: ad aſſertionē veri dogmatis conferat di. xxxvij. Relatū. Cur ģ nō ſtudendū i his ſcientijs: cū oia iuocēt veritatē? Sed ſciēdū ꝙ triplicē ſedē veritas colit. Pria ē oratio vł ꝓpoſitio ꝗ dī vera: vbi manet taꝗ̄ in ſigno. Unde ē illud ſcholaſticū dictū: veritas ē adequatio rei itellecte ad itellectū. Et illud. b. Augu. ꝙ veritas ē qđ ita ſe hꝫ ſicut cognitiōi vſ: ſi velit ⁊ poſſit cognoſcere: veritatis ſedes ſcđa mens ipa i qua ē taꝗ̄ i ſubiecto Ariſto. i. vij. metha. teſte: ꝗ veꝝ ⁊ falſuꝫ aīe reddit. Tertia ſedes veritas ē res ipa: ꝗ dī vera: vbi morať vt i ſolio ſuo imperatrix: a nullo ente mēdicās: ſꝫ ꝓfluens iperceptibiliter a p͞ria veritate: ⁊ id qđ ide deſcendit ſine pturbatione cōſeruat. Sic ituebať veritatē Auicēna i metha. ſua: vbi dicebat. Ueritas rei ē ꝓpetas: ⁊ eſſe vniuſcuiuſꝗ rei quod ſtabilitū ē ei: i quātū talis res nata ē de ſe facere veraꝫ eſtimationē: ⁊ in quantū ꝓpriā ſui rōem ꝗ eſt i mēte diuina imitať. Ad idē tendit verbū bti Augu. dicētis. Ueritas ē rectitudo ſola mēte pceptibilis. Quid igiť triuialis portio artiū eſſe cenſeť: ꝗ̄ rectitudo diuina i grāmatica: ſpecies i rhetorica: veritas i dialetica. Prime due ſť vere: ⁊ veritati diuine cōformes: Et vt clareat de vtilitate haꝝ ſcientiarū breuiter ad ſingulas deſcēdamus. Grāmaticā cū rhetorica ſcientiā eſſe recte ſcribendi: recte ꝓnuntiandi: recte conſtruēdi tradūt ſapiētes atꝗ partiū orationū: vocis articulate: littere: ſyllabe: pedū: accētuū poſitaꝝ: orthographie: analogie: etymologie: differentiarū: barbariſmorū: ſyllogiſmorūꝫ: vitiorū: methaplaſmatis: ſcematū troporū: proſe metrorū fabularū: hiſtoriarumꝗ peritia. His radijs veritatis diuine: velut ſideribus celum etiam ſacre littere rutilant clare: quos ſolus illuminat ſol diuinus. De harū neceſſitate Quintilian⁹ in libro de arte oratoria ſcripſit ſic: dicēs. Non ſūt ferendi qui artē grāmaticam vt tenuem: ac ieiunā cauillantur. Que niſi fundamenta fideliter iecerit quicqđ ſuperſtruxeris finaliter corruit neceſſaria pueris: iocunda ſenib⁹: dulcis ſecretorū comes. Hec ille. Sed de eloquentia cui rhetorica ſeruit. Tullius ait: ꝙ ſapiētia ſine eloquentia parū prodeſt. Eloquentia ſine ſapiētia multū obeſt: vt gladius in manu furioſi. Sed ſapientia cū eloquentia multū valet: docet eniꝫ clare loquendo: delectat ornate loquendo: flectit efficaciter mouēdo. Unñ et heſter orabat ad dñm. Da ſermonē rectū ⁊ bene ſonanteꝫ in os meuꝫ: vt placeant verba mea in cōſpectu principis: vt ſcilicet flecteret eū ⁊ induceret ad exaudiendū ſuā petitionē quod ſequutū eſt ſcilicet coram principe Aſſuero. Dialetica vero omnes ambit: ceteras artes abdita penetrat: tetra dilucidat: falſa repellēs: veritatē ducit in lucē: et vbiꝗ valeam deum meum videre: qui vbiꝗ latet obſtruſus. Etſi fortāſſe minus intelligenti minuſꝗ deum benignum amanti he ſcientie viles videntur ⁊ indigne: vt deus queratur in eis verbum: fonteꝫ ſapientie excelſis meminiſſe debent latuiſſe in virgine: iacuiſſe i preſepio: brutorū medio feno ſociatum: tectum ſtabulo: panniculis inuolutū: immo vt cuncta pertranſeam cruce affixum. ſicut celoruꝫ faſtigia tenet ad dextram patris ſine loco locatum. Certe intrabo preſepium ⁊ crucē domini mei viliſſimaꝫ tota cordis deuotione amplectar vt melliſluuꝫ reperiam dominum meum. Quare ergo vetatur florida prata: atꝗ ſtelligeros celos ſecularīū ſcientiarū intrare in ꝗbus cū iubilo occultare videtur? Quo ad arithmetricam vt verbis vtar torquati lib. ꝑmo arithmetrice ſue. Arithmetrica cunctis mathematicis prior ē: non modo: quia ille huius mundane molis cōditor de⁹ prima ſue habuit ratiocinationis exēplar: ⁊ ad hāc cuncta cōſtituit quecūꝗ fabricauit ratione p numeros aſſignatoꝛ ordinis iuenire ꝯcordiā ⁊c. Ecce ꝙ deus ipe glorioſus qui omnia cōſtituit in pondere: nūero: ⁊ menſura. mēſura vſus ē arithmetrica. arithmetricā inſpirauit ⁊ docuit. Quare ergo prohiberi debet nūeris adiſcēdis intendere: qui deum ſuum debet imitari. De muſica quid dicaꝫ humane mentis medela quā ignoraſſe tam turpe fuit apud venerādos āntiquos ꝗ̄ litteras neſciſſe ſicē ſcribit Iſidorus ſine cuius noticia nulla diſciplina poteſt eſſe pfecta. Hac tota celorū cōpago ſbſiſtit. Hac vni

uerſa mũdi moles cõſiſtit. Sine hac republica ordinare moderari nõ poteſt. Mores corrigunt' per iſtã: ⁊ humani animi obtinent'. hec furioſos reſtituit ſub pitagora ſibi ⁊ morbos domauit reddita ſanitate narrantibꝰ Cicerone ⁊ Seuerino pꝰ eũ. Quãuis inſipiens erit ⁊ ſolo nomine homo: neceſſarie geometrie ignarꝰ p quã vniuſcuiuſq; rei termini deſignãt': ſic ſcribit Ricardus. Fuit enĩ ꝓut notat Alpharabius neceſſaria pſpectiua qua diſcernit' id quod apparet in viſu aliter q̃ ſit: ⁊ quod apparet ita vt eſt. Aſſignat enĩ quibꝰ de cauſis iſta fiãt: ⁊ h̃ demõſtratiõibus neceſſarijs: docet etiã quibꝰ modis viſus poteſt errare vt nõ erret. Da ozo aſtronomie neſciũ. Aſtrologiã ignorãtẽ quempiã. nõne velut deridendus infãtulus: pnũciabit ſidera labi. Lãguere lunã Soleq; qualitate mutari: ſicut ſuccurrẽdũ puter ſono calibis ⁊ ferri: quatenus inde territus pluto pſerpinã ſinat ad loca ſupiora reuerti. Quot iberas nemas iſtq; viri ſenes deliri vt vetule garrule: de orione feroce: de vrſa vtraq; adriane corona recitauit pciſe: q2 ſũt aſtronomie vtcunq; ignari: At quiſq; aſtrologie notitia carẽs virtuoſos q̃ſdã putabit vitioſoſq; alios: laudeue dignos: illos iſtoſq; vituperãdos: quaſi volũtarie ſuos actus ꝓducãt: quos ſola cõſtellatio ad opa ſua illos reddit ꝓcliues non neceſſitãdo: ſed ſenſualitatẽ inclinando propter quod maximus aſtrologus tholomeus dixit. vir ſapiẽs dominabit' aſtris ſcilicet ratione ſuperãdo ĩclinationes ad vitia ex conſtellatiõibus procedentes. Ad philoſophiã veniamus: que rerũ quas deus ſummus ⁊ ſolus creauit: quẽ p iſta viſibilia cognoſcimus. ad hunc ſolũ finem pro ſui magna parte creata: vires proprietates: dignitates cũ effectibus ſuis docet ⁊ manuducit ad methaphyſicã: ſic fideliter fidẽ catholicã profitentẽ atq; dicẽtẽ. Neceſſe eſt eſſe aliquã ſubſtantiam eternã immobilẽ: dantẽ cuncta moueri. Subſtantie enim precedunt omnia entia ſcilicet cauſalitate. Si igitur omnes ſubſtãtie fuerint corrupte: omnia entia erunt corrupta: quia deſtructa cauſa deſtruit' effectus. Et ideo deſtructis primis ſubſtãtijs impoſſibile eſt aliquid aliorum remanere. Deus ergo ſemper eſt: ⁊ eſt intelligens per ſe: habetq; vitam nobilem ⁊ ſempiternã. Ipſe ẽ deus vnus eternus infinite nobilitatis: ⁊ eſt vita continua entium. hec ⁊ multa alia ſcribit ariſto. xi. metha. Hinc ⁊ Auicẽna in ſua mathematica ait. Scientia diuina eſt ſcientia de rebus ſeparatis a materia terminis ⁊ diffinitione. In hac ſcia q̃rit' de primis cãis eẽ nãlis ⁊ eẽ doctrinalis: ⁊ eiꝰ qđ depẽdet ex his: ⁊ đ cã cãꝝ q̃ ẽ deꝰ excelſus: hec ẽ phia pma. hec ibi. Ex his oibꝰ apparet oẽs ſciẽtias q̃ ſeculares vocant': nõ ſolũ veritates mirificas cõtinere: ſ; ẽt manuducere ĩ radioſã cognitionẽ diuinã: ⁊ iõ nõ horrẽdas ſe ſtudioſe colẽdas. §. VI.

Quia predicta oĩa arguẽdo ñ aſſerẽdo: pfatꝰ vir ſtudioſiſſimꝰ ⁊ p cũcta laudabilis dñs Ioã dñici ĩ dicto libello ĩduxit. Rñdendo tria notat Primo q̃ ſcia dei ẽ alteriꝰ generis a nr̃a: vñ cũ ĩ ipa nõ poſſumꝰ imitari. Secũdo q̃ ſcia nr̃a etiã eminẽs ẽ de pauciſſimis rebꝰ ⁊ ĩperfecta ⁊ multis piculoſa: ⁊ iõ nõ minꝰ affectuoſe ſ; moderate q̃rẽda. Tertio q̃ p maxĩe ĩ dilectiõe dei ẽ imitatio ꝓcurãda: nõ in ſcia niſi in iſta q̃ eſt donũ: ⁊ ẽ cũ ipa charitate vnita. Dicit g̃ reſpõdẽdo argumẽto i. c. qđ ſi icipit'. Bonoꝝ oĩuz exñtiũ ⁊ poſſibiliũ: ſolus capax ĩtellectꝰ diuinus ſeculares ſcias non hꝫ. ſ. ſicut habet intellectꝰ creatꝰ. Pro huiꝰ declaratione dicit quiq; cõſiderãda circa ſciam. ſ. ſubiectũ: obiectũ: rẽ: modũ: ⁊ affectũ. Credo ãt ſimpliciter dicẽdũ: humanã ſciã nõ eẽ eiuſdẽ generis generaliſſimi: quo ad pdicta q̃nq;: cũ ſcia hũana. Nã q̃ ad pmũ. ſ. ſubiectũ pꝫ q2 oĩs ſcia nr̃a ẽ tanq; accidẽs ĩ ĩtellectu hũano ſicut ĩ ſubiecto. In deo ãt nullũ ẽ accidens: nec ĩtellectus diuinꝰ ẽ ſubiectũ alicuiꝰ trãſmutatiõis: dicẽte. Iacob de deo. Apud quẽ nõ eſt trãſmutatiõ: nec viciſſitudinis obũbratio: ſ; lucẽ habitat ĩacceſſibilẽ ſm aplm: ppt qđ irrefragabilit' tenẽdũ ẽ cũ tota fide catholica diuinã ſciã eẽ vniformit' ⁊ ſbſtãtialit' ipã diuinã eſſẽtiã qđ de nulla creaturarũ ĩ via nec ĩ patria dici poteſt vel debet. Sed de ſecũdo. ſ. obiecto magis ad ꝓpoſitũ materia obuerſat'. Eſt. n. ſm Ariſto. in pzio poſte. Sciẽtia de ꝑpetuis ⁊ neceſſarijs ĩcorruptibilibus vniuerſalibus: ⁊ que ñ poſſũt aliter ſe habere. Videndũ igit' que ſint iſta obiecta. ſũt enĩ aut deus aut res citra deũ aut quedã complexa: ſicut ſũt ꝓpoſitiões prolate: ſcripte: aut concepte: aut cõceptibiles. Si dat' primũ. ſ. de deo aſſẽrio quidẽ deſcriptioni ſcibilis obiecti deo cõuẽire: de quo habet veriſſimã noticiã que eſt ipſe ſicut profitetur ipſe phs. xi. metha. vñ ⁊ diuus Augu. ait in. li. vi. de trini: deo hoc eſt eſſe quod ſapientẽ eſſe: hoc eſt ſapientẽ eſſe quod intelligere. Verũ hãc ſciam nõ hñt ñ ſolũ fideles: ſed nec quiſq; fidelis in via. Cum ſcriptũ ſit. Deũ nemo vidit vnq̃. Io. pzimo. ⁊ prius ipſe dixerat: non videbit me homo ⁊ viuet ſcilicet eſſentiam meam. Licet enim ſcripſit Cicero libro quem habuit de creatione mundi parentem vniuerſitatis huius inuenire difficile eſt: ⁊ cum iam quis inuenerit eum: in vulgus indicare nefas eſt: non tamen fuit inuentum a quoq; quid ſit: ſed tantum q2 eſt. hoc eſt quod dicit Damaſ. Q. ĩ deo ſcire poſſumus q2 eſt: ſed non quid eſt. In quo ſcientia proprie dicta non conſiſtit. ſ. ſcire de aliquo: quia eſt ⁊ nõ quid eſt iuxta determinationem phi in. i. phy-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſicoꝛum. Eſt.n.deꝰ vt ait Caſſiodoꝛꝰ:virtꝰ iex
plicabilis:pietas incõpꝛehẽſibilis:ſapiẽtia inef
fabilis:cuius diffinitio eſt ſinẽ in ſinẽ in ſactis
laudibus nõ habere. Si aũt dicãtur obiecta ſci
entie res q̃ nõ ſũt deus. Tũc illa ſunt vniuerſa
lia:aut pticularia. Nõ primũ.naʒ vlia aut non
ſũt:aut a ſuis ſingularibus indiſticta. particu-
laria vero non ſũt incoꝛruptibilia ⁊ ſẽpiterna:
ſed ſũt tẽpoꝛalia ⁊ defectibilia que tẽpoꝛe cepe-
rũt:⁊ cõtinue deficiũt:etiã q̃ magis ſolida vidẽ
tur:ſicut ſũt ſpiritus ⁊ coꝛpoꝛa ſupioꝛa:niſi oĩ-
potẽs illa manuteret:hoc non cognouerũt ho
mines ſeculi. Et ſi qui cũ catholicis crediderũt
nõ tamẽ ſciuerũt ſciẽtiã ꝓprie dictã:nõ.n.talis
noticia ex imediatis ⁊ p ſe notis ꝓcedit:ſed ex
reuelatis ⁊ aliis nobis ignotis. Dimittaꝛ que-
dã tergiuerſatio ignoꝛãtie dicẽtiũ ꝙ diff[illegible]io ſci
entie quã dat Ariſto.eſt ſcđm naturã: ſ̃ ſecũdũ
naturã vniuerſalia ꝑut ſũt in ſuis particulari-
bus:ſũt icoꝛruptibilia:cũ p generationẽ ſucceſ-
ſiuã conſeruentur i eſſe. Similiter coꝛpoꝛa ſu-
perioꝛa ⁊ ſpũs itellectiui ſũt ſm naturã a coꝛru
ptione libera:cũ coꝛruptiõis pꝛĩcipiũ nõ habe-
ant i ſemetipſis.hec eni friuola ſũt. Nã natura
vniuſcuiuſq; rei create eſt illa ñ quã phi credũt
ſ̃ quã deꝰ cõceſſit.nõ eni natura ſolis ẽ comede
re ⁊ bibere:q2 plures phi hoc opinati ſũt:nec na
tura magnetis eſt viuere ſpiritu q2 taleſmile-
ſius hoc affirmauerit. Vocare quippe naturã
illã cõditionẽ quã hoĩes ꝓpꝛio lumie freti rex
ſpeculatarũ ab eis arbitrati ſũt:ẽ dicere veruʒ
falſũ:⁊ falſũ verũ quod nõ ad ſcientiã ſed ad te-
triſſimã ignoꝛantiã nouimꝰ ptinere. Sic exiſti
mantes pugnãt phyſicoꝝ ſchole:ſeſe mutuo ce
cos vocantes: At ſi dixerimꝰ obiecta ſciẽtia eẽ
rerũ icõplexa:vt modernis mag placet. Que
ſi particulariter eſſe deſinãt deſinẽte ſubiecto i
quo ſũt:illa tamẽ nõ deſinũt:cũ ſint rerũ ſpeci-
es intellectibus iuncte creato vel increato: ⁊ ac
tus ſciẽtie generantes duo ſequũtur. Primũ
ꝙ neq; de his neq; de ſignificatis p ea eſt aliqua
ſciẽtia ꝓprie dicta:cũ nõ ſint minus variabilia
q̃ ſint eoꝝ ſubiecta:⁊ ſi toꝛtuoſus anguis ⁊ co-
luber verſutus ꝑnaciter tẽdẽs ad fugã dicat il-
lã cõplexã de q̃bus ſciẽtia haberi dicitur equi-
pollere cõditionalibꝰ veris quarũ quelibet ẽ ne
ceſſaria:dicẽdũ eſt ꝙ ſciẽtia certiſſima dei nõ eſt
de cõditionalibus. Et ꝙ q̃libet homo habet ra-
tionabiliter dubitare de propoſitione oĩ a deo
nõ reuelata:⁊ actus pꝛimos non impoꝛtãte:an
ſit neceſſaria:ipoſſibilis vel cõtingẽs:cũ nemo
habeat heſitare hãc Deus plura poteſt q̃ itel-
lectus creatꝰ valeat cogitare. Nemo dicet hic
ſtoicoꝛum opinionẽ tenẽdã ſcilicet q̃ nihil ſciri
contingat:ſi meminerit actus pꝛimos excluſoſ
⁊ ſtoicos nõ fuiſſe de ſciẽtia tã ſtricte locutos.
Secũdũ qđ ſequiꝛ ẽ deũ glorioſũ talẽ ſciẽtiã nõ
habere:cũ non per ſpecies:ſed per ſe ipſm cun-
cta ſcibilia clare cognoſcat. Ex his elicitur cla
re vna veriſſima diſiunctiua q̃ copulatiue reali
ter eq̃pollet:videlicet ſolus deus de creaturis
habet ſciẽtiã:vel ſcientia dei:⁊ ſciẽtia noſtra nõ
ſũt generis eiuſdẽ:quodcũq; detur:habeꝛ pꝛo-
poſitũ. Tertiũ conſiderandũ ⁊ declarandũ eſt
quid ſit ſcientia ſm eſſẽtiã:⁊ dicendũ ꝙ ſcientia
eſt lucidus ⁊ cõpletus habitus intellectus i cer
tam rerum certarum cognitionẽ intellectiuaʒ
ꝓducẽs.per hoc ꝙ dicitur lucidus excluditur
a ſcientia fides ⁊ opinio. Additur in diffinitiõe
illa ꝯpletus:quia licet vniuſcuiuſq; rei cuius ſũt
concluſiones ſcibiles mille:tantuʒ habeaꝛ vna
non tamen res illa per ſcientiam cognoſcitur:
cuius iꝓpoꝛtionabiliter plura fere ignoꝛo q̃
ſciaʒ. Adiicitur in diffinitione habitꝰ per quem
eximitur actus quo quis caſu aliquid repente
nouit:⁊ eiuſdeʒ noticiam amittit repente. Dici
tur etiam in ea intellectus propter imaginati-
uam ⁊ alias potentias que ſeruiunt intellecti-
ue potentie in percipiendo:participiãdo cum
brutis. Certum eſt adiunctum:q2 ⁊ ſi reuelaret
alicui quid eſt anima:⁊ ille dubite ſic eſſe:tũc de
eo non habetur fides:cum non firmiter inhe-
reat:neq; opinionẽ:q2 deꝰ opinionẽ nõ reuelat:
nec ſcientiam:q2 per demonſtrationem non cer
tificat. Sequitur in diffinitione rerum creata-
rum:ſubintelligitur vnius vel plurium:ad dif-
ferentiam ſapientie que eſt pꝛime cauſe ſiue di-
uinarũ rerum cognitio. Quod ponitur vlti-
mo ſecludit ſcientiam ab aliis habitibus qui ce
teras animi potentias quocunq; modo immu-
tant. In eo igitur ꝙ ſcientia lucida eſt in via ra
ro cõuenit:creaturis rariſq;.q2 Cicerõe i dialo
go ad hoꝛtenſẽ ꝓbãte:oĩs cognitio multis ẽ ab
ſtracta difficultatibꝰ. Eſt eiʒ ⁊ i ipſis rebꝰ obſcu
ritas ⁊ in iudiciis noſtris infirmitas ꝓpter qđ
dicit: Nihil eſt adeo indubitatũ quin adhuc ſo
lẽnẽ inquiſitionẽ admittat. Et bea. Aug. dicit
de conſe di.iiii. Sicut i ſacramẽtis.q ſi ſinguli
iterrogarenꝛ:foꝛſitã tot opiniões quot hoĩes i
uenirenꝛ. Nemo etiã Ariſto.ꝯfitẽte alicuꝰ rei
create:hẽt habitũ ſcientie ꝯpletũ:deo excepto.
Que.n.ſcimꝰ ait Trimegiſtus:ſũt pars coꝛũ
minia q̃ ignoꝛamꝰ:⁊ hoc cũ itellectꝰ nr̃ ſe hẽat
ad manifeſtiſſima nẽ ſicut oculꝰ noctue ad lumi
ſolis.ſcđʒ Ariſto.ii.metha.⁊ ſapiẽ.ix.di. Diffici
le eſtimamꝰ q̃ i terra ſũt:⁊ q̃ i ꝓſpectu ſũt cũ la
boꝛe iuenimꝰ:q̃ aũt i celis ſũt:q̃s iueſtigabit. Pre
terea habitꝰ ſicut nec aliqđ accidẽs ẽ i deo:ſic
q̃buſdã mathematicis õ vis ⁊ ꝑmis actibꝰ.ſic ꝯ
ſtoicos diſputaꝛ de rebꝰ certitudinẽ ñ hẽmus i
via:⁊ tamẽ oĩa nuda ⁊ apta ſũt oculis dei. Igiꝛ
q̃ ad eẽntiã ſcie:nõ ẽ vna ⁊ eadẽ genẽ ſciẽtia diui
na ⁊ hũanã. Nõ.n.dico diſtingui per maius ⁊
minꝰ:⁊ iperfectũ ⁊ magis pfectum:ſicut diſcer

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nūntur ſm īclectū ſācti doctores theologia vi
atorū a theologia ꝯphenſorū: ſꝫ eſſētialiter ⁊ īfi
nite: cū ſcia dei ſit deꝰ: ⁊ ſcia hūana ſit quedā q̄
litas labilis dum obtinet̄ in via. Eque patet
hoc idā quo ad quartū cōſiderādū de ſciētia. ſ.
de mō. Nā oīs noſtra cognitio ortū habet a ſē
ſu: oīs noſtra cognitio ſpecies trahit a rebꝰ: fe
re nulla noſtra ſciētia dici poteſt intuitiua: oīs
noſtra cognitio intellectiua gradatim ꝓcedit a
magis vlībus ad minus vlīa vſqꝫ ad ſingularia
oīs noſtra cognitio ad minus nota a magis no
tis. Oīs noſtra cognitio ſyllogiſtica ē: ⁊ diſcur
ſiua: ⁊ ꝓpter hoc ſcire viatorū nō ſolū ē diſtinc
tū a diuino ſcire ſm etiā Platonē a ſcire āgeli
co Angelꝰ enim ſpēs rerū hēt īſertas: ſꝫ ſibꝰ cor
poralibꝰ n̄ vtēs: equaliter oīa creata ſine diſcur
ſu cognoſcēs. Deꝰ vero neqꝫ ſpecies a rebꝰ ab
ſtrahit: neqꝫ abſtractiue: neqꝫ ſucceſſiue ſed intu
itiue: ⁊ vnico actu ſe ⁊ oīa alia: qꝛ oīa q̄ ſūt in eo
infinite ꝯprehēdit. Effectꝰ etiā ſciētie diuine: ſꝫ
multū diſtincti a noſtris quo ad. v. declarādum
circa ſciētiā. Nā ſcia dei eſt cā rerū volūtate cō
iūcta. Sed ſcia noſtra a rebꝰ ꝓcedit: neqꝫ hoc li
bito volūtatis. Sciētia dei eſt neceſſaria certa.
Scia aūt noſtra nō ſolū eſt cōtingēs: ſed etiā fe
re opinatiua ſeu opiniōes generat magis q̄ ſci
entiā ꝓprie dictā. Dimitto q̄ ſciētia noſtra iflat
diuīa edificat: noſtra occidit ⁊ illa viuificat. Cū
ḡ arguēdo ſupradictū eſt q̄ debemꝰ deū imitari
Sed deꝰ habet oēm ſciētiā ergo ⁊c. poteſt ante
cedēs deponi ſi vniuerſaliter capiat̄: aliter cōſe
quētia nulla: cū ab idefinita ad vniuerſalē ſit va
nus ꝓceſſus. Nō. n. oībus debemꝰ deū imitari
voluit eni hoſtis ātiquꝰ eſſe vt deꝰ ⁊ de celo fuit
expulſus. Nec etiā in via ī modo ſciendi poſſu
mus deū imitari: ſed in alijs vt dicet̄. hec oīa p̄
dicta p̄ſatꝰ dn̄s Joānes dn̄ici ī dicto libello po
nit. Cū ergo dictū ſit imitatores dei eſtote: cū
magna gloria ſit ſequi regē factorē ſuū vt ait.
Salomon. Eccleſiaſtes. In quo pmaxie debe
amus imitari declarauit idē apoſtolus ſubdēs
Ad ephe. v. capitulo Ambulate in dilectiōe ſi
ſicut ⁊ chriſtus dilexit nos. Non ait imitamini
deū ī potētia vel ſciētia ſed in dilectiōe. nec chri
ſtus ait. Diſcite a me ſciētiā: qꝛ ſapiētia ſū dī pa
tris. Sed diſcite humilitatē qꝛ mitis ſum ego ⁊
humilis corde Mathei. xi. Lucifer deū imita
ri voluit in potētia vt ita dixerī: cupiēs ex natu
ralibꝰ ⁊ gratuitis a deo acceptis ꝓpria virtu
te ad gloriā puenire dicēs. Similis ero altiſſi
mo q̄ p ſe gloriā obtinet. Sed detracta eſt ad in
feros ſupbia ſua Iſaie. xiiij. Gloriatꝰ eſt nabu
chodonoſor de potētia ſua ſuperbiēs: tāquam
ex ſe illā adeptꝰ ⁊ cōuerſus ē in beluā ſecūdum
imaginationē ſui ⁊ aliorū vidētiū eū. Danielis.
iiij. ⁊ xvij. q. iiij. Miror. alter Nabuchodono
ſor de ſupbia elatꝰ voluit vt deꝰ adorari ⁊ cōfu

ſus eſt p feminā ſāctā Judith occiſo holoferne
principe militie eiꝰ. Adā ⁊ Eua voluerūt deū
imitari ī ſciētia dicēte eis antiquo ſerpēte. Eri
ſicut dij: ſciētes bonū ⁊ malū: ⁊ de padiſo expul
ſi ſūt cū tota poſteritate ſua: humiliata infinitis
miſerijs aīe ⁊ corporis: voluerūt ait bea. Aug.
rapere diuinitatē ⁊ pdiderūt felicitatē. Sed vi
ri ſācti q̄ glorioſū ſāguinē fuderūt ꝓ dn̄o imita
ti ſūt ī morte ſua deū īcarnatū p dilectionē: ⁊ iō
coronas triūphales meruerūt. Abrahā imita
tus ē deū ī dilectione: patriā deſerēs: filiū offe
rēs: ⁊ circūcidēs in ſenectute vt deo obediret:
ex humilitate ſe cinerē ⁊ puluerē dicēs: ⁊ exalta
tus ē vſqꝫ ad viſionē trinitatīs p figurā quādo
tres vidit ⁊ vnū adorauit. Dauid imitatꝰ ē deū
ī dilectiōe: etiā inimicorū capitaliū: ī hūilitate ſe
pulicē viuū ⁊ canē mortuū vocitās: ⁊ ſup ſenes
itellexit diuīa myſteria. Paulus apoſtolus q̄
cupiēs ex īcēſa dilectiōe dei diſſolui ⁊ eē cū chri
ſto: ⁊ tamē anathema eſſe a chriſto ꝓ fratribus
ſuis vt cōuerterētur: primū ſe peccatorū ꝓcla
mās ex humilitate ꝓfūdiſſima: ⁊ minimū apo
ſtolorū: q̄ plus oībꝰ laborabat: ſublimatꝰ fuit ad
clarā dei viſionē quādo raptꝰ fuit ad tertiū ce
lum. Q. ſi q̄s deū velit imitari ī ſciētia: imitet̄
in iſta que donū dei ē: ⁊ ſine dilectiōe ⁊ humilita
te eſſe nō poteſt. Vani eni ſūt oēs homīes in q̄
bꝰ ſciētia dei nō ſapiētia ſcilicet ſciētia huiuſmo
di. Qui eni dixerūt linguā noſtrā magnificabi
mus: labia noſtra a nobis ſunt: q̄s noſter do
minus eſt? Vani ⁊ falſi in elata eſtimatione: qꝛ
deus ſcientiarum dominus. i. Re. ij. falſi in
ſuis doctrinis: nullus enī fuit qui nō falſa ſcri
pſerit vani inutiles ſibi: vacui virtutibus ve
ris ⁊ vltimo fine beatitudinis priuati: dicente.
Salomone. Eccleſiaſtes. ij. labor ſtultorum in
terficiet eos ſcilicet morte perpetua quia neſci
erunt pergere in vrbē ſcilicet ciuitatis ſuper
ne: propter quod ⁊ dominus per Hieremiam
dicebat. Non glorietur ſapiens. ſcilicet ſcien
tia mundana in ſapiētia ſua. neqꝫ. potens in po
tētia ſua: neqꝫ diues ī diuitijs ſuis. Sed q̄ glori
atur in hoc glorietur: ſcire ⁊ noſce me. Ad quā
noticiā dei valet permaxime cognitio ſui: que
pertinet ad patrū ad donū ſciētie Unde ⁊ Se
neca: principiū ſalutis cognitio ſui. Et beatus
Auguſtinus breuiſſime orans: dicebat. Deus
meꝰ nouerim me: nouerim te: qꝛ cognitio ſui ve
ra inducit ad dei cognitionē. Quid eni prodeſt
ait beatus Bernardus ſcire vires herbarum:
proprietates elemētorū: curſus ſiderū ⁊ huiuſ
modi te neglecto ſeu ignorato. q. d. nihil. Simi
lis per hoc ē demonibus. Unde interpretant̄
ſcientes: non ergo condēnātur vacātes ſtudio
ſcientiarū ſeculariū. Sed conſtituentes finem
in huius noticia. Sicut quidā antiquorum phi
loſophorū falſo opinati ſūt: ac etiam nimis eis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intēdētes ita vt vtiliores ⁊ neceſſarias ad ſalutē
litteras ꝯtēnāt vel omittāt cū dicat ſapiēs. Ni
hil nimis vel eis quocūq; mō abutētes. §. VII.

Hanc autem ſcientiam

donū ſpiritusſancti: omni mundane ſciētie ꝑpo
nere debemus: q2 hec ſola ducit ad vitā nō autē
alie niſi cū iſta. Et quāto maior ī nobis dilectio
eſt: que eſt vinculū ꝑfectionis vt ait apoſtolus
ad col. iij. ⁊ quāto maior humilitas que dilectio
nē ī altū erigit tāto maior hui⁹ ſciētia ſpiritusſā
cti habeť. Et ipa ſciētia ſalubrius cunctas do
cet ſciētias alias moraliter vt ꝑ patet diſcurren
do ꝑpaucis: Docet grāmaticā ſcilicet recte lo
quēdi ⁊ recte ſcribēdi. Linguā eni quā vt dicit
Iacobus nullus domare potuit ſcilicet ex ſe in
quietū malū ⁊ plenā mortifero veneno: peruer
ſe loquētē ⁊ peius ſcribētē: hec dirigit vt loqua
tur recte: ⁊ propterea in līguis ſpiritusſanct⁹ q̄
eā infu dit igneis apparuit. Rhetoricā ſug
gerit: ita ornate perorātē nō ī ꝑſuaſibilibus hu
mane ſapiētie verbis ſed in oſtēſione ſpiritus ⁊
virtu ꝭ vt ꝑueniāt pricipes āgelorū cōiūcti pſal
lētib⁹ ⁊ pricipē ꝑncipū deū: q̄ nullis virib⁹ ſupa
ri poteſt: flectat orō publicani: vincatq; īuinci
bilē: ⁊ ligat oīpotētē moyſi deprecatio. Q̄ q; vti
lē dialeticā vez a falſo diſcernētē. ſ. ſ. ꝑ donū ſci
entie infūdit: cū eni intērādo ſophiſtice ſyllogi
zet hoſtis antiqu⁹: vt cōuincat ſub ſpecie boni
exēpli gratia ſic. Omne bonū eſt ꝓſequēs: ois
fornicatio eſt bonū: vel adulteriū: vel furtū ē bo
nū: q2 delectabile: q2 vtile quo ad furtū: ergo ꝓ
ſequere fornicationē vel furtū: cū delectabile ⁊
vtile ſit bonū. Sed ſophiſma eſt: ⁊ q̄ ſophiſtice
loquiť: īquit ſapiēs: odibilis ē: q2 decipere que
rit vt diabol⁹. Bonū igiť ſciētie q̄ q̄s diſcernit ī
morib⁹ verū virtutis a falſo vitij reſpōdit. Q̄
vtiq; bonū ꝓſequēdū: ſi eſt verū bonū ⁊ hone
ſtū. Sed ſi fornicatio vel furtū ſit bonū ſecūdū
quid: q2 delectabile ſēſualitati: nō tamē eſt verū
bonū ⁊ honeſtū. Sicut ſi diceret. Ois homo
eſt rationalis: ſed homo pictus eſt homo: ergo
eſt rationalis: falſo cōcluderet: q2 pict⁹ ē homo
ſecūdū q̄d. i. ſecūdū apparētiā ſeu repſētationē
Sed cū dicebat. Omnis homo eſt rationalis:
intelligiť de homie vero ⁊ ſimpliciter. Docet q̄
ſciētie donū in actib⁹ viciorū nō eſſe verū bonū
ſed verū malū ⁊ apparens bonū: ⁊ ideo declinā
dū ad arithmetricā deducit ſciētia ſpirit⁹ nume
ros multiplicātē: vt ſcilicet peccata ſigula dinu
meret cum ſuis circūſtantijs: vt declarat. bea.
Aug: de. pe. di. vi. ⁊ per ſingulas noctes vicio
rū lachrymis lauet cōſcientie lectū. Suggerit
ſpirit⁹ etiā beneficia numerare a deo collata: q̄
tot reperiunť: vt vix optimus algoriſta valeat
recenſere ſicut nec guttas maris. Nūerat quo
q; numerū dierū quis eſſe poteſt: ⁊ videt quoni

am mille āni ante oculos dei tāquā dies heſter
na que preterijt: ⁊ totū tēpus ab initio mūdi vſ
q; in finē eſſe ſicut momētum ſtatere ⁊ guttam
roris cōparatione vite perpetue: vbi omni bo
no aīe ſctorū fruunť. Talē armoniā ⁊ melos
ſecūduz muſicā morū ſpiritus mēti inſerit ex
ercendā vt dicat ſpōſus. can. iij. Sonet vox tua
ī auribus meis: vox eni tua dulcis. Et ꝑs. Iu
bilate deo ois terra: cātate: exultate: ⁊ pſallite
in cithera in tubis ductilibus: ⁊ voce tube cor
nee. In pſalterio timpano ⁊ choro: ⁊ in cibalis
bene ſonātib⁹: q̄ voces ſignificāt diuerſos ani
mi motus ſecūdū varias virtutes deū laudan
tiū. mēſurare tēporalia facit geometria ſpiritu
alis: ⁊ aſpiciēs terrā cū Hieremia videt q2 va
cua eſt ⁊ quaſi nihil. Menſurat amores ſuos:
vt deū ſine mēſura diligat: certa vero oia certa
regula rationis menſurat. Dimenſiones nō q̄
titatiuas ſed virtuales mēſurat in deo: ⁊ ſi non
cū oibus ſanctis cōprehenſoribus: tamē per cō
templationē in terra militantis eccleſie in diui
nis. Longitudinē eternitatis: latitudinē exten
ſe charitatis: altitudinē immenſe poteſtatis: ꝓ
fundū ſapiētie claritatis. Nō deficit in habente
ſcientiā cū charitate ſancta aſtrologia ad curſū
⁊ virtutē ſolis ⁊ lune ac ſtellarū. Attendit conſi
derans pie: q; ſtella differt a ſtella in claritate.
Sic ⁊ ſancti ī gloria vnus altero maior. Sicut
⁊ in mūdo de gētibus vnus altero ꝑfectior: ⁊ di
uerſos effectus producunt ſecundū gratiā gra
tis datā. Nā alij dať ꝑ ſpiritū ſmo ſapie: alteri
ſmo ſcientie ⁊c. Solē q; contēplanť ī celo: q2
ſicut teſte eccleſiaſtico. Sol illuminans per oia
reſpicit: ⁊ gloria dñi plenuz eſt opus eius: ⁊ ori
tur ſol ⁊ occidit: ⁊ ad locū ſuum reuertitur: ibi
q; renaſcens girat per meridiez: ⁊ flectitur ad
aquilonē: vt īquit Salomō eccleſiaſtes primo.
Sic iuſticie chriſtus deus noſter illuminat om
nem hominē venientē in hunc mundum: opuſ
q; eius in mundo plenuz gloria: quam nobis ꝓ
curauit: ortuſq; de lucida nube virgine Ma
ria occidit per paſſionem: vnde tenebre facte
ſunt ſuper vniuerſā terram: deficientibus cun
ctis a lumine fidei deitatis ipius excepta ea.
Sed renaſcens ſol ipſe per reſurrectionē poſt
quam inferiores partes terre deſcendens: illu
ſtrauerat patres in vmbra mortis ſedentes: ra
dios ſuos erga diſcipulos dꝯfundit: ⁊ lumē eis
reſtituit fidei. Girauit autē ſol iſte per mere
diē: quando in celū aſcendens ſuper cherubim
⁊ ſeraphim ignē feruidū ſui amoris in pētheco
ſte in mūdū miſit: nec eſt qui ſe abſcondat a ca
lore eius. Ad aquilonē flectiť: ad aquilonē fri
gidū ī fine mūdi: quādo abūdāte iniq̄tate refri
geſcet charitas in cordibus multorū. Specula
tur ille noſter aſtrologus ⁊ lunā eccleſie q̄ lumē
a ſole mēdicat chriſto ieſu dño noſtro. Et quia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt ait propheta. Eleuatus eſt ſol ſuper oēs ce
los ⁊ luna ſtetit in ordine ſuo. Philoſophia⁊
edocet ſciētie donū: vt inuiſibilia dei ꝑ ea q̄ fac
ta ſūt itellectu cōſpiciat ſcilicet dei ꝑfectiōes. ex
pulchritudine eni celorū ⁊ planetaꝝ ⁊ aliaꝝ reꝝ
poteſt ſciri ſpecioſitas imēſi dei: ex virtute eaꝝ
virtus ⁊ bonitas dei. ex ordine eaꝝ ſapiētia dei
⁊ huiuſmodi. Unde dicit̄ ſapien. xiij. Si horū
ſpecie delectati ſcilicet ſolis lune ⁊ ſtellaꝝ deos
putauerūt ſcilicet talia: ſciāt quāto his dn̄ator
eaꝝ ſpecioſior eſt. Speciei eni ideſt pulchritu
dinis generator hec oīa cōſtituit. Aut ſi virtutē
⁊ opera eorū mirati ſūt itelligāt ab his: quoniā
qui hec cōſtituit: fortior eſt illis. A magnitudīe
ſpēi ⁊ creature cognoſcibiliter poterit horū cre
ator videri. hec ibi. Cū eni nō ſolū ſecūdum ca
tholicos ſed etiā philoſophos deus ſit pria cā
omniū: ⁊ cauſa ſit potior effectu. Et in libro de
cauſis dicitur ꝙ oīs cauſa prima plus īfluit in
cauſatū cauſe ſecūde q̄ ipa cauſa ſecūnda: ideo
ſequitur: ꝙ oīs pulchritudo: virtus: ſuauitas
⁊ quodcūq̄ bonū vere amabile ſit in deo: ⁊ ideo
ſuper omnia diligēdus ⁊ in dilectione pro poſ
ſe imitandus.

§. VIII.

Et quia ad donuz ſcientie ꝑtinere vi
detur: noſce diſcernere inter diuinas inſpirati
ones: ⁊ diabolicas ſuggeſtiones que aliquādo
multū velate ꝑſonis ſpūalibꝰ ingeruntur dicē
te apl̄o. Ipſe ſathanas trāſfigurat ſe ī āgelū lu
cis nō ſolū apparendo ſenſibiliter ſub forma an
geli boni xp̄i vel alicuiꝰ ſancti: vt habetur de. b.
Antonio: martino ⁊ alijs: ⁊ iuiſibiliter ſuggerē
do aliquid apparēs bonū opus: ſed anime no
xiū: vt Grego. dicit di. xli. Sepe vicia ſe inge
rūt: ⁊ virtutes ſe eſſe mentiunt̄: vt tenacitas ꝑ
ſimonia. Effuſio: largitas: crudelitas: zelꝰ iuſti
cie. Remiſſio pietas videri velit. Ideo hic po
nēt̄ quedā documēta ex quodā libello: qui attrī
buitur beato Uincētio ordinis predicatorū: ꝑ
dicatori eximio: ⁊ ſāctitate mirabili. Notādum
igit̄ ꝙ circa tētatiōes ſpirituales huiꝰ tēporis
q̄s ꝓcurat diabolus ī cordibꝰ aliquoꝝ ſpiritua
liū. Primū eſt. ꝙ volētes ſe deo totaliter ſub
dere: deſiderēt ꝑ rationē vel contēplationē vel
alia opera ꝑfectionis: viſiones: reuelatiōes gu
ſtus: ſeu ſētimēta a deo vel de deo: que ſūt ſupra
naturā ⁊ ſupra cōmunē curſū eorū qui diligāt ⁊
timent deū veriſſime: quaſi vt ex hoc ſignū acci
piāt dilectiōis dei ad eos ⁊ acceptationis. Sed
tētatio eſt tēdēs ad decipiēdū: tale eiꝫ deſideriū
⁊ iſtigatio nō poteſt eſſe ſine radice ſuperbie ⁊ ꝑ
ſūptiōis: vel itētiōe alicuiꝰ vane curioſitatis cir
ca ſecreta dei vel fragilitate fidei: ⁊ ꝓpter hunc
defectū iuſticia dei dimittit aīaꝫ: que habet tale
deſideriū ⁊ ꝑmittit venire intellectū ī illuſionē
⁊ tētationē diaboli per falſas viſiōes reuelatio
nes ⁊ ſeductiōes: ⁊ vt magis dei̅ fides hoſti ſug
gerēti aliquādo vera reuelat: vt ad credēdū aſ
ſuefaciat: per quē modū ſciāt maiorē partē tēta
tionū ſpiritualiū huiꝰ tēporis: ⁊ radicat in cor
dibus eoꝝ: qui ſūt nūcij āticriſti. Debes ergo
ſcire: ꝙ vere reuelatiōes ⁊ guſtus ſeu ſētimēta
ſecretorū dei nō veniūt ꝑ antedictū deſideriuꝫ:
neq̄ ꝑ aliquā cōiurationē ſeu ſtudiū quod aīa
habeat ī ſe: ſed tātū veniūt pura bonitate dei in
aīam que eſt in magno timore dei ⁊ hūilitate: ⁊
reuerētia ipſiꝰ dei. nec debet q̄s exercitare ſe in
huiuſmōi humilitate ⁊ dei timore ꝓpter hoc vt
habeat viſiones: reuelatiōes: ⁊ ſētimēta de deo
q2 in idē delictū caderet: quod ⁊ hoc deſiderās.
Sed petēdū ⁊ deſiderādū quod ait pſal. Notū
fac mihi dn̄e finē meū: qđ ſcilicet eſt deꝰ: vt ſciaꝫ
q̄d deſit mihi virtutis ⁊ boni ad ipm̄ cōſequēdū
⁊ nō vt ſciā ſecreta eiꝰ. Secūdꝰ modꝰ tētatiōis
occulte diabolice ⁊ deceptorie ē: cū q̄s ī ſua orō
ne vel cōtēplatiōe ſētit aliquā cōſolationē ⁊ dul
cedinē. Ex qua ⁊ ꝓpter quā incipit de ſe ꝑſume
re: et eſtimationē ſui ipiꝰ habere: ⁊ ī ābitione ꝓ
prij honoris: ⁊ reputationē talē vnde ſuggerit̄
ſibi dignū ſe eē vel huiuſmōi vite glorie vel lau
dis vel paradiſi. Scias ergo ꝙ hic latet āguis
ī herba: ⁊ iō fugite o pueri: Nec admittas taleꝫ
cōſolationē quātū ī te ē q2 deceptoria. Et ꝑ iſtā
ꝯſolatiōeꝫ īcurrit aīa ī plures malos errores: ⁊
dn̄s ꝑ ſuū iuſtū iudiciū ꝑmittit poſtea diabolo
augmētādi talē ꝯſolatiōeꝫ ⁊ accelerādi: ⁊ īprime
re ī aīa illa falſiſſima ⁊ ꝑiculoſiſſima ſētimēta et
alias illuſiōes q̄s credit veras eē. Heu heu dn̄e
deꝰ q̄ multe ꝑſone ſūt decepte ꝑ modū iſtū. Le
git̄ de be. Iordāne ſcđo magiſtro ordis ꝑdica
torū: ꝙ diabolus q̄ſiuit eū decipere ꝑ hunc mo
dū. Na per aliquos dies eo celebrāte diabolus
fecit maximū odorē de manibꝰ eiꝰ fluere cū ma
gna conſolatione: vt vel ſic inde deꝰ ſe preſume
ret. Sed ille miratus ⁊ deceptionē timens
ſe magis humiliabat: orans vt ſi tentatio erat:
euaneſceret quod ⁊ factuꝫ eſt: ⁊ ita euaſit tenta
tionem in illa conſolatione non ſe figens ſed fu
giens. Et ſcias ait beatus ille ꝙ maior pars
raptorum vel potius orabiatorum nunciorūꝫ
antichriſti eſt per iſtū modū. Et ideo caue: ꝙ in
tua oratione vel contēplatione non ſuſtineas a
liquā conſolationē: niſi illā que venit poſt perfe
ctā noticiaꝫ ⁊ completum ſentimentum tue hu
militatis ⁊ īperfectionis: ⁊ que facit perſeuera
re dictam noticiā ante dictū ſentimentuꝫ in te
⁊ magnitudinem ⁊ altitudinem dei per altam
reuerentiam ⁊ cum magno deſiderio honoris
dei conſolatio non admittatur: ⁊ ipſa conſola
tio adueniens in predictis fundetur: ad quod
poteſt induci verſus pſal. Renuit cōſolari ani
ma mea ſcilicet ī iſtis mūdāis. Memor fui dei

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcilicet oratione ⁊ ↄtēplatione. delectatus ſum eius memorando: nō in ea tamē figendo. Sed exercitatus ſū in bonis operib⁹: ⁊ defecit ſpiritus meus: ideſt omnis elatio mētis: ⁊ iſta ē vera delectatio. Tertius modus tētatiōis magis periculoſus ē: cū ſub aliqua viſione vel ſētimēto cor inducitur ī opinionē vel infectionē cōtra aliquē articulū fidei: vel cōtra bonos mores: ⁊ maxie cōtra humilitatē vel honeſtatē: ſicut legitur ī ſecūda collatiōe abbatis. ¶ Moy. de illo cui pluries diabolus vt angelus bon⁹ apparuerat cū luce magna: qui demū ei ſuaſit: vt filiū paruū quē ſecū habebat occidēdo dō offerret: vt ei placeret: ſicut Abrahā in oblatione Iſaac filij ſui Sed fugiēte filio nō valuit quod intēdebat efficere. Et de alio qui ſe pcecit in puteū ex iuſſione angeli mali: qui vt bonus cū ſplēdore apparuerat. ¶ Igitur tales viſiones ⁊ iuſſiones exhorreſcas quantūcunqȝ ſecreta ⁊ alta ⁊ ſācta apparēt ⁊ fugias vt a ruina ⁊ demonio meridiano. Sed ſi appareat tibi aliqua viſio cū lumīe vel ſine lumine ⁊ ſentimēto: de quo ſis cert⁹ ꝙ ſit ex parte dei: ⁊ ꝙ certificatus es ī corde tuo: ꝙ illud ad quod inducit viſio eſt deo placitū noli te firmare in dicta viſione. Attendēdū etiā: ꝙ nec propter magnā deuotionē: nec propter magnam vitā: nec propter clarū intellectū: nec propter aliquā ſufficiētiā quā videas in aliqua perſona vel in aliquibus perſonis non ſunt ſequenda eorū conſilia: nec eorū modi imitandi. Ex quo apparet: ꝙ eorū conſilia ⁊ dicta clare ⁊ multū rationabiliter non ſūt ſecūdū deū ⁊ verā diſcretionē per vitā chriſti ⁊ ſanctorū monſtrata ⁊ per ſācta ſcripturā in dictis ſanctorum notificata ⁊ predicta. Et propter hoc nō eſt timendum: ꝙ ſpernendo talia peccetur per ſuperbiā ⁊ preſūptionē: ſed poti⁹ ꝙ fiat propter zelū virtutis. Nolite ait Ioan. in prima canonica omni ſpiritui credere: ſed probate ſpirit⁹ vtrū ex deo ſint. ¶ Non enī ſtatim videri poteſt diuina maieſtate conceſſū: quod fecerit humana pollicitatiōe pmiſſum ait Cyprian⁹ di. l. Si quis ppoſtera. Inſuper ⁊ fugiēde ſūt ⁊ vitāde ſocietates ⁊ familiaritates illorū ⁊ illarū: q̄ tales tētationes ſemināt ⁊ diffundūt: ⁊ etiā vitande ſunt perſone ille que ſuſtinēt ⁊ laudāt eas: ⁊ noli audire verba eorū: nec collationes eorum: nec modos eorū velis videre: quia diabolus tibi ſubminiſtrabit: ⁊ oſtendet magnū ſignū perfectionis ī pluribus eorū verbis: ⁊ modis: que ſi velles accipere: ei pea illis credere: venires ⁊ incurreres ī pericula: ruinas: ⁊ precipitia errorū illorum. Sermo eorū ait apoſtolus primo ad Thi. ij. vt cancer ſcripſit.

§. IX.

Poſt predicta prefatus ponit

aliqua q̄ quilibet debet per ſemetipſum attendere circa perſonas que diſſemināt tales tentatiōes quātū ad eorū vitā ⁊ doctrinā. Quorū primum eſt: ꝙ circa tales perſonas nō habeas magnam eſtimationē eorum viſionū: ſētimentorū: ⁊ raptuū. mo ſi dicūt tibi aliquid quod ſit contra fidē: aut ↄ ſacrā ſcripturā: aut contra bonos mores: abhorreas eorū viſiones ⁊ reuelatiōes tanq̄ ſtulticias: ⁊ eorū raptus vt arbitramēta ſeu fātaſtica demonū. Unde ⁊ in Deutro. ¶ Moyſes ex verbo dn̄i pcepit dicēs. Si ſurrexerit ī medio tui propheta: aut qui ſomnium dicat ſe vidiſſe: ⁊ ipſe dixerit ſignū atqȝ portētum: ⁊ venerit quod locutus ē: ⁊ dixerit tibi. Eamus ⁊ ſequamur deos alienos quos ignoras: ⁊ ſeruiam⁹ eis: noli audire verba pphete aut ſomniatoris. Tētat enī vos dn̄s deus veſter: vt palā fiat: vtrū diligatis eū an nō. In toto corde veſtro ⁊ ī tota aīa veſtra ipm ſequimini cū timore: ⁊ mandata ſua cuſtodite: ⁊ audite vocē illius. Hec refert beat⁹ Auguſtinus. xxvi. q. v. Nec mirū. Et inducit ibi exēplū phitoniſſe: que arte ſua apparere fecit diabolū ſub forma veri ſamuelis: vera cum falſis permiſcens: vt patet. primo Regum. Et ſubdit beatus Uincētius. Si tamē dicerēt aliqua: que ſūt ſecūdū fidē ⁊ ſacrā ſcripturā ⁊ doctrinā ſāctorū: ⁊ bonos mores: noli ſpernere: q̄ forte ſperneres quod dei eſt iuxta illō apoſtoli ad Thi. i. pphetias nolite ſpernere: nec tamē totaliter confidas: q̄ ſepe ⁊ maxime in tentationibus ſpiritualibus falſitas induitur ſub ſimilitudine veritatis: malitia ſub ſimilitudine virtutis: vt poſſit diabolus melius diffūdere errorē. Adde quod ait Cirillus ſuper illō luce. iiij. Nō ſinebat chriſtus ca. ſ. demonia loqui: q̄ ſciebāt ipſū eſſe xp̄m: quamuis veritatē maximam dicerent: quā tamen non certitudinaliter ſed cōiecturaliter ſciebant: ſcilicet chriſtū eſſe filiū dei tamē increpabat eos prohibens talē dicere veritatem: vt doceret nos nō querere a demonijs veritatem: nec ſi dixerit veritatem aliquando inherere: q̄ ad hoc faciūt vt per illud decipiāt: ⁊ ad malum inducāt: ⁊ tales viſiones ⁊ raptus eſi nō ſint de falſis vel contra ſcripturas potius ſunt paruipendende: niſi hoc contingeret talibus pſonis: ꝙ ratione ſāctitatis ac diſcretionis ⁊ humilitatis certū q̄ſi eſſet: ꝙ tales perſone nō poſſēt decipi per illuſiones ⁊ igenium diaboli. Et tunc quamuis ſit piū viſionib⁹ taliū perſonarū cōſentire: tamē tutius eſt nō totaliter credere: niſi in q̄tū in eis eſt ſententia concors cū ſacra ſcriptura ⁊ dictis ſanctorum. ¶ Adde ad hoc ꝙ ⁊ veri ⁊ ſancti prophete aliquando aliqua dicunt: putantes ſe ex ſpiritu prophetie habere. Que poſtea cognouerūt ipſūmet ex ſpiritu pphetico dixiſſe: vt notat Beatus grego. ī libro moral. de Nathan propheta q̄ queſitus a dauid rege ſi deberet templum domino ↄſtruere

Capitulū .I.

Reſpondit ei vt prophetans: ꝙ faceret vt deo gratū ꝛ acceptū. Sed ꝙ̃ citius ſibi fuit a dño reuelatū: vt diceret dauid contrarium. ¶ Non edificabis mihi tu ĩquit dñs domū: q̄ multū ſanguinē fudiſti ſcilicet ĩ bellis. Sꝫ filiꝰ tuꝰ ꝑmo paralip. xvij. Sāctas ꝛ deuotiſſimas religioſas. Brigidā ꝛ Catherinā ď ſenis ꝯtēpoꝛaneas ſatis credit̃ ſpiritu ꝓphetico claruiſſe: multaſq; reuelationes habuiſſe: ꝛ tamē vna refert ſibi reuelatū beatiſſimā virginē ĩ oꝛiginali cōceptā vt Chaterina de ſenis: alia ſine oꝛiginali vt Brigida. Et cū cōtradictoꝛia ſimul vera eē nō poſſint: opoꝛtet dicere ex ſpiritu ꝓpꝛio nō ꝓphetico vnā earū fuiſſe locutā. Sed que illa: Minores aſſererēt Catherinā: ꝑdicatoꝛes Brigidā. Sed deo hoc relinq̃mꝰ. ¶ Secūdū qđ eſt ĩ hiꝰ attēdēdum: eſt ꝙ ſi per reuelationē vel ſentimētū vel aliū modū tuū coꝛ moueat̃ ad faciēdū aliquod opꝰ: ꝛ maxīe opꝰ graue ꝛ notabile: nō tibi cōſuetū: de quo ñ habeas certitudinē: an deo placeat: imo dubitas: rationabiliter ꝯtrahe morā ad faciēdū dictū opꝰ: vſq; quo inſpexeris diligēter oēs circūſtātias: ꝛ cognoſcas deo placere. Unde oꝛigenes. Lenta virtꝰ cunctatrix ante iudicat ꝙ̃ incipiat quid decoꝝ: qđ honeſtū ſit. Iniquitas oīa ꝑcipitat de penitē. diſti. tertia. Inter hec: Nō tamē de hoc iudices ſecundū tuā opinionē cū de ſe nō eſt clarū ſed per teſtimoniū ſcripture: vel per aliquod exēplū imitabile aliquoꝝ ſanctoꝝ viroꝝ. Signanter autē dicitur exemplū imitabile: q̄ aliqui ſancti fecerūt aliqua opera: que non debemꝰ imitari quāuis eſſēt bona in eis: Sed potius debemꝰ ea habere in admiratiōe ꝛ reuerētia. Et ꝓpterea dicit Hieronymꝰ. Exempla paucoꝝ cōmunē legē facere nō poſſūt. xxvi. q. ij. Nō ſtatiꝫ. ꝛ de regulis iuris in. vi. Que a iure cōmuni exoꝛbitāt: in ꝯſequētiā noſtre actiōis nō ſunt trahēda. Si quis enī vellet comedere tātū locuſtas: ꝛ mel ſilueſtre: q̄ baptiſta hoc fecit: cito infirmaretur. Qui vna tantū hoꝛa doꝛmiret: q̄ Ariſtinus hoc egit: īfatuaretur ꝛ ſic de alijs huiuſmōi. Q. ſi per te ipm nō potes ĩ noticiā venire: an illud deo placeat: cōſiliū pete ſed a pſonis bene ꝓbatis ĩ vita ꝛ doctrīa ꝛ cōſilio veritatis. Tobie. iiij. dicit̃. Cōſiliū ſēper a ſapiēte inquire. De dubijs ꝓpꝛie eſt ꝯſiliū: ꝛ ītelligit̃ ſapiens ĩ illo genere de quo cōſiliū q̄rit: q̄ vnicuiq; ĩ arte ſua perito credēdū ē: ait philoſophus: q̄ experiētia ē magiſtra reꝝ. ¶ Tertiū qđ ē circa hiꝰ obſeruandū eſt: ꝙ ſi q̄s ē imunis ab iſtis: ꝛ nunq̄ tales tētatiōes habuit: vel ſi habuit: liberatꝰ ab eis fuit: dirigat coꝛ ſuū ad deū: vt regratiet̃ ei idesinēter de tali gratia. Et caueat ne qđ habet per purā gratiā dei ꝛ bonitatē attribuat ſibi merito ſuo: virtuti ſue: vel ſapientie ſue vel moꝛibꝰ ſuis. Nec etiā ꝙ a caſu vel foꝛtuna hoc acciderit: q̄ hoc eſt q̄ſi principale: ꝓpter qđ deꝰ ſubtrahit gratiā ſuā ab aliq̄bꝰ ſcilicet ꝓpter arrogātiā ſuā ꝛ ĩgratitudinē. Unñ. b. Auguſtinꝰ. Quod deꝰ dederat gratis: abſtulit ĩgratis. ¶ Aliud aduertēdū eſt: ꝙ coꝛde alicuiꝰ poſito ĩ tētatiōe ſpūali: ꝑ quā ponit̃ ĩ dubio: nō ĩcipiat aliquis ꝓpꝛia volūtate notabile ꝛ ĩcōſuetū: ſed refrenādo coꝛ ſuū ꝛ volūtatē: expectet humiliter ꝛ cū timoꝛe ꝛ reuerētia đi: quouſq; coꝛ ſuū dñs clarificet de tali dubio: nō dico expectet āgelū venientē vel viſiōeꝫ ſuꝑ huiuſmōi: q̄ ſuꝑbia videretur: ſed expectet coꝛ ſuū ꝑ ĩſpirationē vel cōſilium ꝓximi ſibi ĩſinuādū. Cōtrariū faciēdo ſcilicet ĩ dubio ſe ponēdo ad opꝰ magnū ꝛ inſuetū: nō habebit opus cōmuniter bonū exitū. Deinde tamē quis in huiuſmodi tētationibꝰ cauere debet: ne ante vel tūc cū ē ĩ his dimittat opera bona: cōſueta: ꝛ oꝛare: cōfiteri: cōmunicare: ieiunare: opera pietatis ꝛ humilitatis: licet cōſolationē nō ĩueniret ĩ opibꝰ ātedictis. Quāuis. n. vt ait pſal. xviij. In cuſtodiēdis illis ſcilicet diuinis mādatis ſit retributio multa. Nō ſolū ꝑ cuſtodiēdis retributio multa ĩ celo: ſed ēt ĩ illis idest dū obſeruat: habet̃ magna cōſolatio mentis. Iugū enī meū ait xp̄s ſcilicet obſeruatiōis mādatoꝛū: que oīa mādata ſūt de actibꝰ virtutū ſuaue eſt Mathe. xi. Tamē nō ꝑ huiuſmodi cōſolatiōe ſpūali hic habēda ē deo ſeruiēduꝫ. Euntes ait pſal. ibāt de bonis operibꝰ ad melioꝛa ꝓcedētes: ꝛ flebāt: nō ſētiētes aliquādo delectationē in ipis bonis operibꝰ ſed fletū āguſtie: tedij: ꝛ anxietatis: ꝛ tamē ſic ſemināt ꝛ multiplicant̃ occulte ſemia meritoꝛū: vt demū veniant cū exultatiōe: poꝛtātes manipulos ꝑmioꝝ. ¶ Poſtremo in oībꝰ: ſiue remanētibꝰ tētatiōibꝰ: ſiue recedētibꝰ: ſēper opoꝛtet ſe ꝯfoꝛmare diuine volūtati. Recti diligūt te dicit̃ cāticoꝛū pꝛio. Recti ſūt ait. b. Aug. ſuꝑ ps. q̄ volūt qđ deꝰ vult: nā q̄ volūt deū velle qđ ipi volūt: nō ſt̃ recti: cū volūtas eoꝝ ſit toꝛtuoſa: volūtas aūt đi regula rectiſſima oīuꝫ: q̄ ĩ iſto capitulo habētur ſententie ſūt: vt. dicit̃. b. Uincētij ex quodā tractatulo ſuo: auctoꝛitates auteꝫ adducte ibi poſite ſūt ad maioꝛē auctoꝛitatē dictoꝛum: quas vt puto ꝛ aptioꝛes ipſe cauſa breuitatis omiſit.

.§. I.

Notandum quod in tractādo de tribus vltimis donis non eſt ſeruatus oꝛdo enumerationis poſitus ab Iſaia. Et ratio fuit: vt prolixioꝛ materia poſterius poneretur: ꝛ ideo priꝰ de timoꝛe: poſtea de pietate multo diffuſioꝛ ratiōe materie adiuncte ſcilicet de virgine maria: ꝛ demuꝫ de ſcientia actum eſt: cui additur magnuꝫ opus diſtinctum propter ſui longitudinē in tria volumina: non pꝛeciſe hiſtoriarū ſꝫ ꝛ multoꝛū alioꝛū de ſcripturis ſacris ꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dictis notabilib⁹ factorum: ſed ⁊ aliorum genti
lium continens geſta ab initio mundi, vſq̃ ad
preſens tempus ſcilicet annum domini ab in-
carnatione M.cccclliij. Si tamē vita fuerit co
mes ad perficiendum quod iā perductū ē vſq̃
ad annum domini ſexcenteſimum ſcilicet vſq̃
ad mortem Gregorij magni: ⁊ imperium foce
Cum enim vt dictum eſt ad donū ſcientie per
tineat bene ↄuerſari i medio natiōis praue ⁊ p
uerſe: ⁊ ſcire diſcernere credēda a ñ credēdis ⁊
agēda a ñ agēdis: vt bona aſſūant ⁊ mala renuā
tur: q̃ plurimū ad h⁹ poſſūt iuuare precedētiū
geſta. Nā ratio preteriti ſcire futura facit. Ex
errantibus enim perfectorum vt primorū pa
rentū Moyſi: Aaron: Dauid: ⁊ aliorum: me
lius ſciuntur pericula noſtra vt caueant. Ex
illatione flagellorū contra malos perpenditur
grauitas peccatorum: ⁊ quantum deo diſplice-
ant: vt non committantur: ⁊ commiſſa per peni
tentiam remoueantur. Ex tranſlatione ⁊ mu-
tatione regnorum ⁊ dominorū aduertitur va
nitas ⁊ inſtabilitas mundanorum: vt contēnan
tur. Ex depreſſione ſuperborum ⁊ humiliatio
ne: vt edificantium turrim ad celum pertingen
tem Babel: pharaonis: Nabuchodonoſor ⁊ a
liorum: adiſcitur mortalem nō paria ſentire de
deo: ſed vt omnes ei ſubijciantur. Ex narratio
tione euangeliorum docentur impleta: que per
ſanctos prophetas prenunciata fuerant de my
ſterijs chriſti: quorum prophete plures hic ex
preſſantur. Ex ſententijs tam gentilium q̃ ſan
ctorum ibi ſcire valet quilibet: quo modo con-
uerſari debeat in mundo. Et quia plus mouēt
exempla q̃ verba: ideo ponuntur multe hiſto-
rie ⁊ opera virtutū a ſanctis perpetrata: vt ad
ea imitanda prouocentur. Miracula plurima
referuntur ad dei gloriam ⁊ fidei chriſtiane con
firmationē. In libro autē de ſeptem donis cu

ius auctor fuit frater ordinis predicatorū: ſed
nomen eius ibi non ponitur. In tertia parte po
nit de dono ſcientie: vt ſicut per timorem retra
hitur quis a malo ⁊ per pietatem promouetur
ad bonum diuini cultus ⁊ miſericordie ad pri
mū: ita per ſcientiam extrahatur a malo: quo
irreptitus ē peccator. Iuxta illud prouerbio.
ij. Si ſciētia placuerit anime tue: prudentia ſer
uabit te: vt eruaris a muliere mala ſcilicet mali
tia ⁊ cōcupiſcentia peccati. Et prouerbio. xix.
vbi non eſt ſcientia: ibi non eſt anime bonum: ⁊
hoc ſcilicet vt extrahatur de malo culpe p peni
tentiam. Unde ibi inſerit tractatum de penitē
tia prolixe ⁊ partibus eius. Sed quia de ea dif
fuſe notatū eſt in tertia parte in titulo de ſacra
mētis ⁊ in alijs locis: ideo nihil de ea hic. Sed
finis ſit huic quarte parti que eſt de virtutibus
⁊ donis ſpiritusſancti.

¶ Obijt ipſe Antonius vir conſiliorum clariſ
ſimus: Romāe Urbis oli auditor cauſarū: tūc
archipreſul florentinus: ordinis predicatorum
obſeruātialis profeſſor. Anno dominice incar
nationis milleſimoquadrigēteſimoquinquage
ſimonono: in vigilia aſcenſionis. ij. maij: mira-
culis clarens. Cuius preconia indies augent
ex ſalutari ei⁹ doctrina ſūmatim in epitaphio
ſuo congeſta videlicet.

Hic eſt ille tuus paſtor florentiā: pro quo
Non ceſſes meſto ſpargere rore genas.
Pribus haud priſcis pietate Antonius ſpar.
Qui ſcripſit quicquid littera ſacra docet.

Actum hoc opus Uenetijs emendatiſſimum:
enucleatiuſq̃ caſtigatū. Anno. M.cccc.lxxxi.

Finis.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf